

VIENYBĖ

1886 • 96TH ANNIVERSARY YEAR • 1982

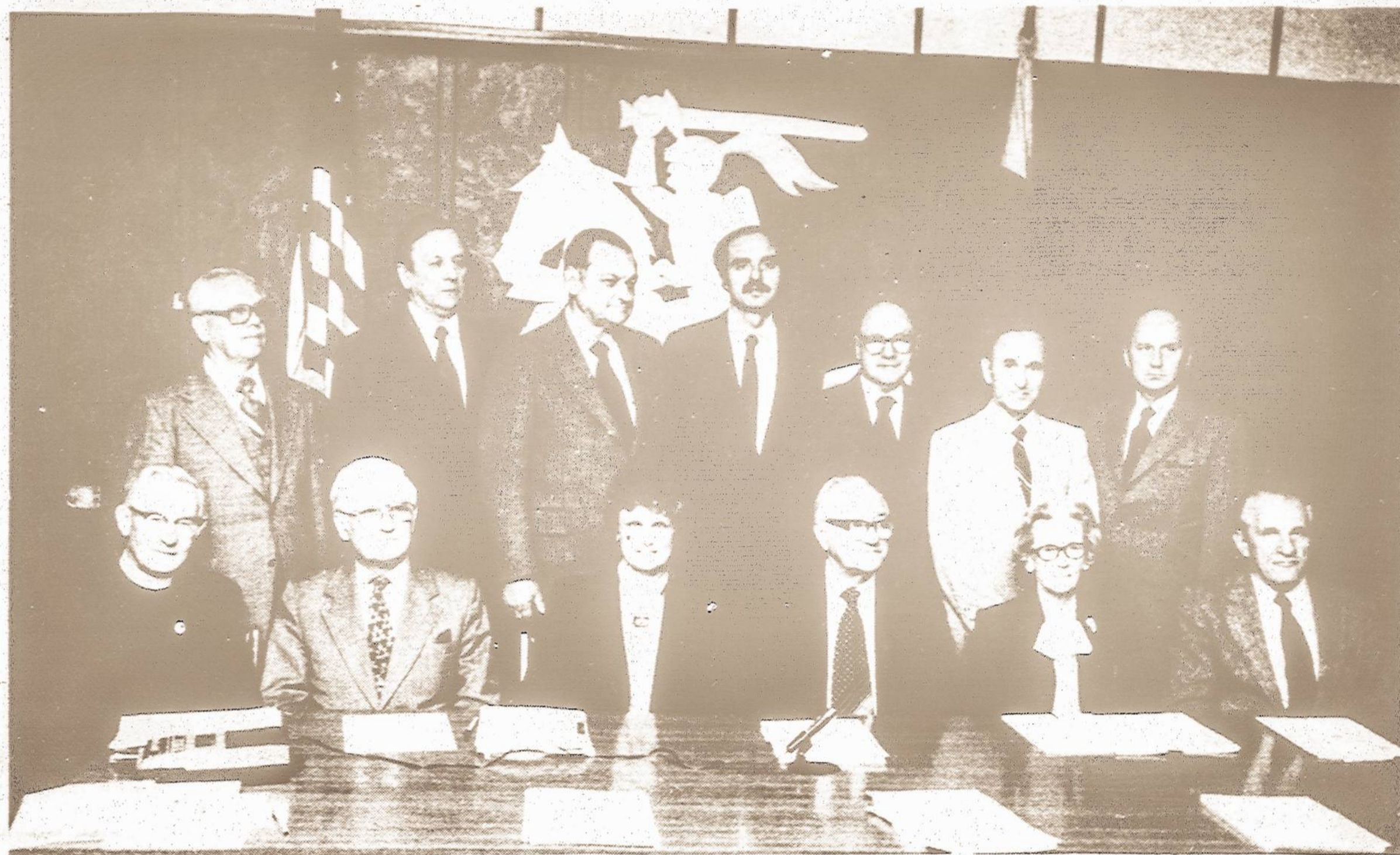
96 M. 18 N.

192 Highland Blvd.
Brooklyn, N. Y. 11207

1982 M. LAPKRIČIO [NOVEMBER] 15 D.

Telephone
APplegate 7-7257

50 CENTŲ

Amerikos Lietuvių Tarybos Valdyba. Sėdi iš k. į d. : informacijos direktorius kun. dr. J. Prunskis; vicepirm. Blinstrubas; reikalų vedėja I. Blinstrubienė; pirm. dr. K. Šidlauskas; narė Gabalienė; vicepirm. dr. J. Valaitis.

Stovi iš k. į d. : J. Pakalka [vietoj nario J. Leko]; vicepirm. dr. Kriaučeliūnas; sekr. inž. Gr. Lazauskas; narys adv. A. Domanskis; išd. Pranevičius; vicepirm. inž. V. Naudzius; fin. sekr. P. Bučas.

Jono Tamulaičio nuotr.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS SUVAŽIAVIMAS CHICAGOJE

Amerikos Lietuvių Tarybos darbuotojai buvo suvažiavę į savo 42-ąją konferenciją spalio 30 d. Lietuvių Tautiniuose Namuose Chicagoje. Dalyvavo 52 valdybos nariai, 12 skyrių atstovų, 10 kitų organizacijų atstovų ir apie 40 svečių.

Sudarius prezidiumą (į jį pakviesti : T. Blinstrubas, P. Dargis, V. Naudzius, dr. L. Kriaučeliūnas, dr. V. Simaitis, dr. J. Valaitis, M. Pranevičius, G. Lazauskas) bei kitas komisijas, sveikinimai buvo pravesti žodžiu. Suvažiavusius sveikino : S. Jokubaitis, Vl. Šoliūnas, kun. A. Stašys, L. Stukienė, J. Mack, M. Rudienė, V. Žemaitis, M. Gudelis, dr. V. Dargis, dr. J. Valaitis, E. Mikužiūtė, J. Laučka.

Grožvydas Lazauskas perskaitė raštu gautuosius sveikinimus, kuriuos prisiuntė; vyskp. V. Brizgys, dr. S. Bačkis, gen. konsulai—J. Daužvardienė, V. Čekanauskas, A. Simutis, J. Žmuidzinas, taip pat dr. K. Bobelis, V. Kutkus, V. Kamantas, dr. J. Stukas, dr. G. Balukas ir kiti.

PIRMININKO PRANEŠIMAS

Ilgesnį pranešimą padarė ALTo pirmininkas Kazys Šidlauskas. Jis paminėjo jo vadovaujamos Tarybos pastangas pravedant Lietuvos Nepriklausomybės šventės minėjimus atstovų rūmuose ir senate, taip pat

telkiant lėšas Lietuvos pasiuntinybės rūmams Washingtone atnaujinti. Buvo stengtasi valdžios įstaigoje išaiškinti apie sovietų norą inkriminuoti taip vadinamus karo nusikaltėlius. Pasakė, jog buvo parašyta laiškų įvairių Europos valstybių ambasadoriams Washingtone kad tie kraštai ištirtų, ar sovietų statomo dujotiekio darbuose naudojami politiniai kaliniai. Taip pat nušvietė ir kitus ALTo atliktuosius darbus.

KITŲ V-BOS NARIŲ PRANEŠIMAI

Sekretorius G. Lazauskas pažymėjo, jog valdyba posėdžiavo 7 kartus; išdininkas, paskelbė, kad turėta \$63,397 pajamų ir \$65,411 išlaidų. Dabar izde turima \$50,317.

Kun. dr. J. Prunskis apibūdino informacinį darbą. Pažymėjo, jog išleista 20 biuletinių lietuvių ir 13-anglų kalbomis, taip pat paruošta leidinėlio Lithuania ketvirtoji laida. Suroštas straipsnių amerikiečių spaudoje konkursas, o taip pat konkursas rašinių apie Lietuvą lituanistinių mokyklų mokiniams.

Dr. J. Genys, ALTo atstovas Washingtone, kalbėjo apie atliktą darbą telkiant lėšas Lietuvos pasiuntinybės rūmams atnaujinti, apie Jungtinio pabaltiečių komiteto Washingtone veiklą ir kt.

V. Abraitis, kalbėjęs izdo globėju vardu, pranešė, kad buvo tikrintos pajamos ir išlaidos. Viską rasta tvarkoje. Po to vyko diskusijos.

Tada ALTo skyrių atstovai pranešinėjo savo veiklą. Apie atskirų skyrių veiklą kalbėjo : A. Chaplikas, V. Samoška, dr. B. Motušienė, A. Pautienius, A. Barauskas, J. Šiaučiūnas, A. Vinikas, V. Bakūnas, A. Marcelynas, P. Dargis ir kiti.

Nukelta į 3 psl.

IŠ VLIKO SEIMO

Vyriausiojo Lietuvai Išlaisvinti Komiteto seime Los Angeles, Cal., lapkričio 6-7 d. dalyvavo ir ALTo delegacija : vicep. Teodoras Blinstrubas, gen. sekr. inž. Grožvydas Lazauskas ir išd. Mykolas Pranevičius. Delegacijai vadovavęs T. Blinstrubas pasakė sveikinimo kalbą.

VLIKo seime rezoliucijose buvo pareikštas pasigėrėjimas VLIKo bendradarbiavimu su ALTo ir pasiūlyta, kad VLIKas sušauktų visų veiksmų konferenciją bendram darbui suderinti.

Seime ypatingą įspūdį padarė JAV prezidento telegrama, kuria jis siuntė karštus sveikinimus (warmest greetings), kartu pareikšdamas, kad JAV nepripažįsta jėga įvykdyto Lietuvos inkorporavimo į Sovietų Sąjungą, nes tai reikštų legalizavimą to brutalaus priespaudos veiksmo, pavergiant laisvę mylinčias tautas : Lietuvą, Latviją, Estiją. Amerikos lietuviai turi didžiulis, skelbė prezidentas telegramoje, savo vaidmeniu, palaikant šį reikalą gyvu. Pagaliau prezidentas pabrėžė, jog jis ir prezidentienė meldžia Dangų, kad Lietuvos žmonės, kurie dabar gyvena tironijos prievartoje, taptų laisvi.

VLIKo valdyba perrinkta : dr. Kazys Bobelis-pirm., dr. D. Krivickas-pavaduotojas, dr. J. Stiklorius-sekretorius, dr. E. Armonienė-izdininkė ir teisinė patarėja; vicepirmininkai—dr. K. Jurgėla, dr. J. Stukas, Vytautas Jokubaitis, Nijolė Vaitiekūnienė, Liūtas Grinius-valdybos narys, Margarita Samaitienė-įstaigos vedėja.

Amerikos Lietuvių Tarybos pirm. dr. K. Šidlauskas sveikina SLA konferenciją Chicagoje. Kiti nuotraukoje matomi—P. Vilkelis, E. Mikužiūtė, P. Dargis.
M. Nagio nuotr.

VIENYBĖ

Oldest Lithuanian newspaper in the world.
Established in 1886 by J. J. Paukstys.
Publication number (USPS-659180).

Vienybe is published twice a month by Valerie Tysliava and son Joseph N. Tysliava at 192 Highland Boulevard, Brooklyn, N. Y. 11207. Second Class postage paid at Brooklyn, N. Y. Postmaster: Send address changes to Vienybe, 192 Highland Boulevard, Brooklyn, N. Y. 11207.

Subscription per year \$10.00. By First-Class mail \$25.00.

Staff: Editor: Jonas Valaitis; Managing and Layout editor: Valerie Tysliava; Assistant: Ann Waivada; Business Manager and Photo editor: Joseph N. Tysliava.

Contributing editors and writers: Mykolas Drunga, Demie Jonaitis, Charles P. Kal, Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

PASMAGURIAVIMAS HUMORU

Jau buvome keliomis progomis minėję, jog iševijos lietuviai stokoja humoro. Čia bujoja romanų bei kitų rimtų žanrų veikalų konkursai, klesti opera bei kiti rimti vienetai, o tuo tarpu Chicago humoristinis "Antras Kaimas" apžėlęs tūno Chicago Marquette Parke.

Tik šiemet gimė šiokia tokia prosvaištėlė: į dvidešimtuosius metus (dabartinis jau 19-tasis) žengiantis "Antras Kaimas" buvo apdovanotas JAV LB premija, o feljetonistai savo gabumus galėjo išmėginti Margučio surengtame feljetono konkurse.

Spalio 17 d. Chicagoje buvo savotiškai istorinė, nes tą dieną buvo įteiktos Margučio surengto feljetono konkurso premijos. Į šį konkursą suplaukė 30 feljetonų, kuriuos rašė 29 autoriai. Šio pirmojo iševijoje feljetono konkurso laimėtojai (pradedant pirmąja premija) buvo dr. H. Lukoševičius, R. K. Vildžiūnienė, B. Auginas. Kadangi jie visi gyvena toli nuo Chicago, į premijos įteikimo iškilmes asmeniškai negalėjo atvykti ir gausiai susirinkusi publika Chicagoje negalėjo pamatyti, kaip tie humor kūrėjai atrodo. Tačiau buvo perskaitytas I premiją laimėjęs feljetonas— "Namai ir auksinio saulėleidžio žmonės", kurio autoriumi yra anksčiau New Yorke, o dabar St. Petersburg, Floridoje gyvenantis rašto žmogus dr. Lukoševičius. Tenka pabrėžti, jog šis feljetonas nėra tokio lygio kaip buvome įpratę matyti Pulgio Andriušio ar Albino Valentino tokio žanro kūryboje, tačiau vistiek jau yra gera pradžia.

Viena iš Margučio feljetono konkurso mecenačių—Irena Kriauceliūnienė paminėjo, jog visi 30 gautų feljetonų bus išleista atskira knyga ir tokiu būdu bus paskleisti viešumoje. Žinoma, čia reikėtų daryti atsargiai, nes ne kiekvienas mokantis rašyti gali pretenduoti į spausdinimą. Bet jeigu iš 30-ties buvo atrinkta apie pusė geresniųjų ir tokie būtų išspausdinti, jau irgi galėtų susidaryti nemažas leidinukas.

Dar būtų geriau, jog būtų galima palaukti kitų metų. Tuomet vėl skelbti feljetono konkursą. Gal tada prisidėtų šiemet nedalyvavusieji. Juk savo tarpe turime A. Gustaitį ir dar vieną kitą ryškesnį humor kūrėją. Gal ir tokie užsikabintų? Tuomet ir feljetonų svoris išeitų sunkesnis. O ir feljetonų rinkinėlis susidarytų ne toks liesas.

Svarbu, kad yra padaryta gera pradžia. Ir už tai, žinoma, reikia sveikinti nieką kitą kaip Margučio vedėją Petrą Petrutį. Jis pagirtinas ir už tai, kad sugeba į Chicago atgabenti vis naujus muzikinius vienetus iš "svetur". Tokiu šį kartą jis pristatė New Yorke "Harmoniją" (vadovas Viktoras Ralys). Ir šiame jų pasirodyme buvo pora humoristinių dainų, kurios pritiko prie feljetoniškos nuotaikos. Apie šį koncertą yra rašoma atskirai.

☆ ☆ ☆

Iš Margučio koncerto su humoristiniu pagardinimu dar tą patį vakarą skubėjome į Marquette Parko Playhouse—"Antrojo Kaimo" būstinę. Čia gavome antrąjį humoristinį patiekalą (šį kartą be jokių priemaišų).

Šis humoro kolektyvas, išgėjęs į savo 19-tą veiklos sezoną, davė, bene, įdomiausią programą viso gyvavimo laikotarpyje. Čia nuskambėjo Šekspyrinės temos, meilės istorijos, pasivaideno Tarybiniai šiokiadieniai, nuskardėjo lenkiškos kronikos, radijo-vidijo žinios, na ir "Lagaminas", kuris prasidėjo vienoje programos dalyje, o baigėsi—antroje.

Šį kartą viskas gana sklandžiai vyko. Visai tiko ilgesnis dalykėlis (parašytas Vytautės Žilinskaitės) "Lagaminas", kurio gana aktuali tema užkariavo žiūrovų dėmesį. Nežiūrint, jog autorė gyvena Lietuvoje, jos aprašomi žmonos ir vyro santykiai gali tikti ir bet kurioje Amerikos vietovėje gyvenantiems lietuviams (na—ir ne lietuviams).

Šį kartą į vaidinimą buvo įjungta ne tik muzika (ji sklido jau iš geresniųjų aparatų), o taip pat ir vaizdai iš skaidrių. Tas viskas įrodo, kad ieškoma naujų formų, eksperimentuojama. O tas jau gerai.

Reikia pasveikinti į kolektyvą grįžusį Roma Stakauską—vieną iš pirmųjų kaimiečių. Jis kartu su "prievažda, o taip pat ir kai kurių škiečių autoriumi Algirdu Antanaičiu yra patys pagrindiniai šio kolektyvo žmonės. Prie jų jungiasi ir kiti: Vida Gilvydienė, Jūratė Jakštytė, naujokė Indrė Toliušytė, Eugenijus Butėnas, Juozas Kapačinskas.

Kuomet po programos, visi aktoriai išsirikiavo scenoje ir padeklamavo šmintingą posakį—"Juokingi esame ne mes: juokingas yra gyvenimas",—publika atsiduso patenkinta. Gerai, kad mūsų tautiečiai yra pratinami juoktis. Ypatingai sveikinti tie, kurie sugeba juoktis ne tik iš kitų, bet ir savųjų ydų. O tas jau didelė dorybė. Vien tik glostymas nuveda netoli. Yra sveikintinas "Antrojo Kaimo" šūkis: Mes neglostome, o jeigu glostome, tai tik prieš plauką!

EDVARDAS ŠULAITIS

BAŽNYČIOS LIETUVOJE DABAR

Lietuvoje per daugelį amžių kraštovaizdis taip susiklostė, kad vargiai rastume kad ir mažą miestelį, kuriame tarp visokių stogų nesistiebtų į dangų bažnyčių bokštai. Taip bažnyčia Lietuvoje tapo ne tik maldos vieta, bet ir viso krašto architektūrinio ansamblio dalis, daugelio amžių Lietuvos istorijos paminklas.

Per daugelį amžių švenčių metu prie bažnyčių rinkdavosi lietuvių tauta, ir tai buvo (išskyrus karčemas) vienintelė visuomeninė ir kultūrinė žmonių bendravimo forma. Bažnyčia drauge buvo ir dailės paroda, o vargonai—vienintelė muzika.

Dabar Lietuvoje—prie Nemuno jau išaušo kitas rytas. Senos sodybos kraustosi į sodžiaus muziejų prie Rumšiškių. Kai kurie seni namai prisiglaudžia prie kraštotyros muziejų. Bažnyčios sunkiai laikosi tikinčiais. Lietuvoje siaučia agresyvus ir primityvus ateizmas. Tuo tarpu ateitis bažnyčioms nieko gero nežada.

Kaip bebūtų, bet Lietuvos bažnyčių vaizdai ateičiai liks. Kada nors po sunkios žiemos gal tik iš knygų je nuotraukos žmonės turės Lietuvos dabartį, kuri bus jau nutolusi ir vadinsis praeitimi.

Konkrečiai yra taip. Chicagoje

jau iš seniau gerai pažįstamas Mūsų Lietuvos autorius Bronius Kviklys pasitiekė šimtus bendradarbių, kai kur rado pritarimo ir rengia kiekvienai Lietuvos vyskupijai po albumą. Jau atspausdino albumus apie Telšių ir Vilkaviškio vyskupijas, spausdina albumą apie Kauno vyskupiją, eina į spaustuve Panevėžio vyskupija, jau parengtos Kaišiadorių ir Vilniaus vyskupijos (ir t. t.). Daugybė senų ir visiškai naujų fotografijų. Retos informacijos. Kaip toli šis darbas pasiekia, rodo kad ir toks pavyzdys. Lietuviams nepalankaus Lomžos vyskupo rūmuose aptiko niekur neskelbtą ir nežinotą Seinų vyskupo poeto Antano Baranausko paveikslą. Kaip ten bebuvo, bet to paveikslu nuotrauka jau atsirado Vilkaviškio vyskupijos tome...

Tuo tarpu šis milžiniškas darbas turi didelių piniginių sunkumų, nors autoriai ir bendradarbiai honorarų neima. Reikia paramos, kuri konkrečiai yra tokia: mielas skaitytoju, nusipirk šias "vyskupijas". Tomai išleisti gražiai, tinka kaip papuošalas ir gražiam butui. O lietuviškam reikalui kiekviena žmonės išėjusi knyga-albumas leidėjus artins prie pergalės—prie pilno "vyskupijų" komplekto išleidimo

Juozas Kreivenas

Vilniaus krašto lietuvių S-gos centro valdybos pareiškimas

Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjunga, atstovaujanti Rytų Lietuvos Rezistenciniam Sąjūdžiui, dalyvauja lietuviškosios iševijos politinėje veikloje, akyliai stebi ir seka mūsų kaimynų lenkų ir gudų (baltarusių) politinę veiklą iševijoje.

Vėliausiu laiku pastebimi nedraugiški ir imperialistiniai mūsų kaimynų lenkų siekiai ir gudų-baltarusių "fantastiški", jokiais istoriniais faktais neparemti, pareiškimai, liečiant Lietuvos etnografines žemes bei Didžiosios Lietuvos Kunigaikščių miestą Vilnių, mūsų senovės lietuvių politinį ir kultūrinį židinį.

Suprantama, kad tokie mūsų kaimynų pareiškimai ir siekiai lietuvių iševijų tarpe kelia rūpestį ir nepasitenkinimą bei šaldo mūsų kaimyninius santykius ir ardo vieningą veiklą kovoje su visų bendru priešu, rusiškuoju imperialistiniu komunizmu.

Akivaizdoje to, Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungos Centro Valdyba reiškia viešą protestą mūsų kaimynams lenkams ir gudams-baltarusiams dėl jų imperialistinių ir "fantastiškų" pareiškimų, kuriais siekiama savintis Rytų Lietuvos etnografines žemes ir net Lietuvos sostinę Vilnių! Taip pat, Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungos Centro Valdyba viešai ir nedviprasmiškai pareiškia, kad lenkai ir gudai-baltarusiai, norį su lietuviams nuoširdžių kaimyninių santykių ir glaudaus bendradarbiavimo, turi vieną kartą visiems laikams atsisakyti savo groboniško ir "fantastiško" siekių į Vilnių bei Lietuvos sostinę Vilnių ir liautis savo šovinistiškais pareiškimais savoje spaudoje, parodose ir viešose demonstracijose ižeidinėti

lietuvių tautą ir jos valstybinį savarankiškumą.

Mes Vilnijos lietuviai, tęsdami Rytų Lietuvos Rezistencinį Sąjūdį iševijoje, užtikriname mūsų politinius veiksmus ir visą lietuviškąją visuomenę, kad mes visad budėsim Lietuvos rytinių etnografinių žemių ir Lietuvos sostinės Vilniaus sargyboje ir bekompromisiniai priešinsimės bent kokioms lenkų ir gudų-baltarusių politinėms užmačioms, siekiančioms pažeisti Lietuvos valstybinį integralumą.

Tad tikimės, kad mūsų rytų ir pietų kaimynai atkreips rimtą dėmesį į šį mūsų pareiškimą ir jį tinkamai įvertins, o mūsų politiniai veiksniai parems mūsų pastangas kovoje dėl sostinės Vilniaus ir jo krašto.

Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungos Centro Valdyba

NAUJI LIETUVOS ISTORINIAI ŽEMĖLAPIAI

Lietuvos šaulių sąjunga ir lietuvių istorikų draugija išleido du istorinių žemėlapių, kuriuos jų parūpintojas Algirdas Gustaitis padovanojo Amerikos Lietuvių Tarybai. Vienas žemėlapis iš 1595 metų, parengtas G. Mercatoriaus. Prie jo pridėtas platus Alg. Gustaičio paaiškinimas. Antras žemėlapis paruoštas Alg. Gustaičio, braižytas Kęstučio Stropaus, vaizduoja plačią etnografinę ir istorinę Lietuvą. Aplinkui žemėlapyje išdėstyta 14-kos Lietuvos miestų herbu, specialiai šiam žemėlapiui parengtų dar a. a. dail. prof. Telesforo Valiaus. Žemėlapiai reikšmingi istorijos ir dabarties šviesoje.

Vienybe, 1982 m. lapkričio 15 d.

STEBĖTOJO PASTABOS

JAV DELEGATAS JUNGTTINĖSE TAUOSE APIE LIETUVĄ

Iš Budapešto atėjo smagi žinia, jog ten vykusiame tradiciniame tarptautiniame vokalistų konkurse sidabro medalį ir antrojo laipsnio diplomą laimėjo vilnietė, Vilniaus operos teatro solistė Irena Milkevičiūtė. Dabar šiame teatre jau bus septyni tarptautinių konkursų laureatai.

Šiame konkurse dalyvavo 77 dainininkai iš 22 valstybių. Varžybos buvo kamerinio ir operinio dainavimo grupėse. Mūsų šalyje dalyvavo operinio dainavimo grupėje, kurioje rungėsi arti 50 asmenų. Finalą pasieke 8 solistai (5 moterys ir 3 vyrai) I. Milkevičiūtė finaliniam etapui pasirinko Travijatos IV-jį veiksmą (pagal konkurse sąlygas reikėjo padainuoti 20 minučių ištrauką su sceniniu kostiumu, vaidyba).

Įdomu, kad Milkevičiūtei akompanavo Budapešto simfoninis orkestras, talkino tos pačios operos solistai. Ji pati Violetos partiją dainavo lietuvių kalba.

Reikia sveikinti Milkevičiūtę, jog ji dainavo lietuviškai tokiam svarbiame tarptautiniame konkurse. Kai kas sako, kad lietuvių kalba nėra muzikali, todėl renkasi kitas kalbas dainavimui. Net ir pas mus pradedančios dainininkės mieliau dainuoja svetimomis kalbomis, nors dažnai nežino tarimo, net nesupranta ką dainuoja.

Lietuvoje gimęs ir ten mokėsis rašytojas Czeslaw Milosz angliškai kalbantiesiems prisistatė su nauja knyga "Visions From San Francisco Bay". Ši knyga 1969 metais buvo išleista lenkiškai ir gal ji būtų mažai kam žinoma, jeigu ne autoriaus išgarsėjimas po Nobelio premijos laimėjimo 1980 metais. Šią knygą išleido Farrar, Straus & Giroux leidykla. Knyga turi 226

puslapius, kainuoja 14.95 dol. Prieš šią knygą vienintelė anglų kalba pasirodžiusi Milosz knyga buvo "The Seizure of Power".

Reikia manyti, jog Milosz veikalų angliškai dabar pasirodys ir daugiau.

***

Vincentas Liulevičius parašė knygą Išeivijos vaidmuo nepriklausomos Lietuvos atkūrimo darbe išleista Chicagoj, 1981 m. Išleido Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba su Lietuvių Fondo parama, 600 tiražų. Pliustruota. Kietais viršeliais. 400 psl. Kaina \$12.50.

Autorius pabrėžia: "Knygos tikslas—apžvelgti išeivijos vaidmenį nepriklausomos Lietuvos atkūrimo darbe.

Knygoj keturios dalys: Išeivija Lietuvos garsinimo darbe, politinė veikla Lietuvos labui, kultūrinė parama Lietuvai, ekonominė parama Lietuvai.

Knygos pabaigoj pradedama žodžiais: "Kai Lietuva, būdama rusų spaudoje, dažnai net negalėjo skųstis savo skriaudėjais, tai atsiliepdavo išeivija.

***

Lietuvių išeivija nepriklausomos Lietuvos atkūrimo darbe suvaidino didelį vaidmenį Lietuvos garsinimo srityje, politinė veikla, kultūrinė bei ekonominė parama. Garbė ankstyvesniųjų laikų išeiviams, kurie savosios tautos ne tik neužmiršo, bet nuoširdžiai ją rūpinosi".

Esą "Bibliografijos sudarymo pagrindinis tikslas, kad skaitytojas, norįs plačiau knygoje suminėti faktus praplėsti, galėtų būti paimformuotas, kur tokių žinių galėtų rasti" . . . Rašo kad "išeivijos darbai Lietuvai buvo labai reikalingi ir tikrai labai vertingi".

Angliškai pateikiami 36 dokumentai, kurie knygą papildo.

***

Ameriką jau pasiekė Lietuviškosios Tarybinės Enciklopedijos 9-asis tomas. Jis apima P-S raides (nuo Pintuvės iki Samneris).

Šiuo metu spaustuvė renka ir laužo LTE dešimtajį tomą, o redakcija jau suredagavo vienuoliktąjį ir dvyliktąjį tomus, kurių straipsniai dabar košiami per visokius kontrolės rėčius, tikslinami, dailinami, derinami tarpusavyje ir su kitų tomų straipsniais.

Ateinančiais metais skaitytojams atiduos visą dešimtojo ir dalį vienuoliktąjo tomo tiražo, o 1984 metais jie turi gauti likusią dalį vienuoliktąjo tomo tiražo ir paskutinį—dvyliktąjį tomą.

***

Šakių rajono liaudies teismas lygtinai nuteisė Kudirkos Naumiesčio "Šešupės" valgyklos-kavinės virėjas už švaros nesilaikymą. Jos gaivino savo valgyklos lankytojus firminiu gėrimu "Raselė", kuris buvo padarytas su nevalytu Šešupės vandeniu. Atsigėrę "Raselės", lankytojai gavo dizenteriją. Praėjusią vasarą Lietuvos spaudoje apie švarą buvo daug rašoma. Matyt, kad "Raselės" atvejis ne vienintelis.

Jungtinių Tautų Trečiajame komitete JAV delegatas Carl Gershman spalio 15 tiksliai vaizdavo antirusišką rezistenciją Lietuvoj ir kitose Baltijos valstybėse. Jis sakė, kad "savaitės pradžioje sovietų delegatas užsipuolė JAV, kad Portorico žmonių teisės iki šiol tebėra "žiauriai užgniaužtos". Kaltinimas yra melas, ir apgalvotas melas. Portorico žmonės pakartotinai yra išreiškę laisvo apsisprendimo teisę,—tai yra faktas, pripažintas generalinės JT asamblėjos 1953 metais, kai Portoricas buvo išimtas iš "nesavaraniškai besivaldančių" teritorijų tarpo, ir vėl patvirtintas šių metų rugsėjo 24 Jungtinių Tautų visumos sesijoje. Portorico žmonės laisvo apsisprendimo teise pareiškė referendumais 1952 ir 1967 ir tebepareiškia kas ketveri metai vykdomų visuotinių rinkimų keliu. Šie rinkimai, vėliausiu laiku vykę 1980, akivaizdžiai parodo Portorico žmonių nusistatymą. Partijos, kurios siekia federacijos (Commonwealth) ir susijungimo (Statehood) su Amerika, abi kartu gavo daugiau kaip 94% visų balsų, tuo tarpu nepriklausomybės siekianti partija surinko mažiau kaip 1% balsų. Užmesti Portorico žmonėms nepriklausomybę, kurios jie nenori, tikra žodžio prasme reikėtų jų laisvo apsisprendimo teisių paneigimą.

Nenuostabu, kad sovietų delegatas jiems tas teises paneigtų, nes Sovietų Sąjunga laisvo apsisprendimo teisių neduoda savo piliečiams ir daugeliui kitų pasaulio tautų. "Aš neišstėsiu savo pareiškimo, išskaičiuodamas visus atvejus, kur sovietai yra paneigę žmonėms laisvo apsisprendimo teises. Paminėsiu tik vieną pavyzdį, kuris gyvai pailiustruoja kontrastą su Portorico atveju. Aš turiu galvoj paneigimą laisvo apsisprendimo teisių Lietuvos, Latvijos ir Estijos žmonėms."

"Šios valstybės, pilnateisės Tautų Sąjungos narės, buvo, prievarta inkorporuotos į Sovietų Sąjungą pasekmėj Adolfo Hitlerio ir Josifo Stalino nedoro pakto, kuris padalijo Rytų Europą į nacių ir komunistų įtakų sferas. Reikia pabrėžti, kad laisvo apsisprendimo 1541 (Jungtinių Tautų) rezoliucija nustato, kad sprendimas (kraštams) susijungti "turi būti laisvai išreikštas, tų kraštų žmonėms pilnai žinant to pasikeitimo pasekmes; jų nusistatymas turi būti pareikštas pilnai sąmoningu ir demokratišku procesu, nešališkai pravestu ir paremtu visuotiniais suaugusių žmonių balsavimais. Baltijos valstybių atveju sovietai pasirinko kitą kelią."

"Prisijungę Baltijos kraštus, sovietai pasinešė į brutalią sovietizacijos politiką, kuri iššaukė visuotinį pasipriešinimą. Tada per vieną "teroro naktį"—1941 birželio 14—sovietai deportavo į Sibirą beveik visą baltų inteligentiją, kuri ten daugiausia žuvo. Kai po savaitės vokiečiai užpuolė Sovietų Sąjungą, visose trijose Baltijos valstybėse masiškai vyko spontaniški sukilimai. Didelė dalis baltų teritorijų iš sovietų okupacijos buvo išlaisvinta anksčiau, negu jas okupavo naciai."

"Galiausiai raudonoji armija vėl užėmė Baltijos kraštus, sukeldama apie 200,000 žmonių, kurie bijojo sovietų sugrįžimo, pasitraukimą į Vakarus. Sovietai įtvirtino savo kontrolę žudynėmis, persekiojimais ir masinėmis deportacijomis. Tarp 1944 ir 1949 metų iš kiek daugiau negu 4 milijonų gyventojų apie 600,000 baltų buvo deportuota į Sibirą. Ginkluotas pasipriešinimas sovietų okupacijai tęsėsi iki 1952, t. y. aštuoneri metai po raudonosios armijos grįžimo.

Nuo tada sovietai vykdė planingą rusifikacijos politiką, tikslu sunaikinti Baltijos valstybių tautinį identitetą. Atsiliepiant į tą politiką, kilo plačios apimties pasipriešinimo sąjūdžiai, siekią tautinių, politinių ir religinių laisvių. Lietuvoj, kur veikia pagrindžio Bažnyčia ir reguliariai išeina 15 pagrindžio leidinių, neseniai 148,000 žmonių—dešimtdalis visų gyventojų—Maskvai pateikė protesto peticiją, o tai yra nežinomas atvejis totalitarinėj sovietų valstybėj. Kaip pas sovietus įprasta, jų atsakymas į tų sąjūdžių siekius atstatyti Baltijos tautų teises buvo ne suteikimas laisvo apsisprendimo, bet disidentų įkalinimai, deportacijos ir patalpinimai į psichiatrines ligonines."

"Pone Pirmininke", kalbėjo p. Gershman, "Helsinkio deklaracijoj Sovietų Sąjunga išipareigojo gerbti tokį nutarimą:

"Pasiremiant lygių teisių ir laisvo apsisprendimo principu, visi žmonės, kada tik nori pilnoj laisvėj turi teisę apspręsti savo vidaus ir užsienio politinį statusą, be iškikišimo iš išorės, ir pagal savo norą vykdyti savo politinį, ekonominį, socialinį ir kultūrinį vystymąsi."

Jungtinės Amerikos Valstybės šį principą respektuoja. Jei ir Sovietų Sąjunga tai darytų, pasaulis būtų saugesnis ir laisvesnis."

GRĮŽO Į LIETUVĄ

Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštalinis administratorius vyskupas Liudas Povilonis, lydimas sekretoriaus, Kauno Kunigų seminarijos dėstytojo kun. Vlodo Michelevičiaus, spalio 20 iš Romos grįžo į Lietuvą.

Spalio pradžioje vysk. Povilonis dalyvavo penktajame Europos vyskupų simpoziume, atstovaudamas Lietuvos vyskupams.

Lankymasis Romoje Lietuvos vyskupų atstovas tris kartus matėsi su popiežium Jonu Paulium II, buvo priimtas Vatikano Valstybės sekretoriaus kardinolo Agostino Casaroli ir Bažnyčios viešiesiems jų reikalams tarybos sekretoriaus arkivyskupo Achille Silvestrini, su kuriais aptarė svarbiausius Lietuvos Bažnyčios reikalus bei problemas.

Atsisveikinti su lietuvių vyskupu į Romos aerouostą buvo nuvykę Vatikano valstybės sekretoriato atstovai prelatai Audrys Bačkis, Faustino Sainz Munoz ir būrelis Romos lietuvių kunigų. Vyskupas Povilonis Kauną pasiekė spalio 22.

ALTO SUVAŽIAVIMAS

Atkelta iš 1 psl.

KLAUSIMAI IR SUMANYMAI

Kuomet buvo prietas klausimų ir sumanymų punktas, pirmininkauti atėjo sumanus žmogus—Povilas Dargis, kurio, kaip paprastai, atėjant dalyvių nuomonėms buvo reikalinga talka. Buvo keltas klausimas dėl įstatų pakeitimo. Pasiūlyta padaryti ALTo ženklelį.

V. Naudžius perskaitė rezoliucijas, kurios buvo patvirtintos.

Uždaromąjį žodį tarė pirm. dr. K. Šidlauskas, o po jo nuskambėjo Lietuvos himnas.

ALTo suvažiavimas buvo dar pratęstas šauniu pobūviu tose pačiose patalpose, jau dalyvaujant gausniam žmonių būriui. Čia įsijungė didesnis skaičius svečių. Per šį pobūvį buvo paminėta informacijos skyriaus vedėjo dr. kun. Prunskio 75 metų amžiaus sukaktis.

Bendrai imant, suvažiavimas vyko ramiai ir jokių "perversmų" nebuvo. Net ir vadovybės narių tarpe pakeitimų nepadarėta, nors apie tai prieš suvažiavimą tuo reikalu buvo nemaža kalbėta.

Ed. Šulaitis

Vienybė, 1982 m. lapkričio 15 d.

LIETUVIŲ PARAPIJAI ARGENTINOJE 40 METŲ

Argentina neskaitant kun. Svagdzio, kun. Janulionio pastangų prieš 50 metų įkurti lietuvių parapiją Argentinoje, nuo TT. Marijonų lietuviškos parapijos įkūrimo Argentinoje, Buenos Aires provincijoje, Avellanedos mieste, sukako 40 metų.

Įvairiais aktais iškilmingai atžymėta sukaktis. Rugsjūčio 22 Mišias su lietuviams kunigais koncelebravo vyskupas mons. Ruben Di Monte. Kadangi pamaldos buvo ne 10 val., kaip būna kas sekmadienį bet 11 val., tai vietinių maldininkų buvo žymiai daugiau negu lietuvių, todėl ir pamaldos ir pamokslas buvo ispaniškai.

Per tą laiką Aušros Vartų (ispaniškai vadinamos Madre de la Misericordia), darbavosi virš 10 kunigų marijonų. Dabartiniu laiku klebonauja kun. Juozas Petraitis namo viršininkas kun. Augustinas Steigvilas ir keli kiti kunigai, kurie ganytojauja Rosario ir Kordoboje.

Savo laiku prie parapijos buvo išvystyta nemaža lietuvių tautinė veikla, bet pastaruoju laiku visa lietuvių veikla apmirė ir viskas pereina vietinių žmonių rankosna.

Argentinos Lietuvių Balsas

BERISSO LIETUVIŲ DRAUGIJAI NEMUNAS 73 METAI

Draugija Nemunas yra seniausia lietuvių draugija Argentinoje. Pradžioje, kuomet susiorganizavo (17-8-1909 m.) vadinosi Vargdienis, nes tais laikais buvo didelis vargas imigrantams, iš tų kraštų kuriuose buvo skirtingi papročiai, kalba, gyvenimo būdas ir klimatinės sąlygos. Dabar, prisitaikius prie vietinio gyvenimo, kuris taipgi labiau prisitartino prie europietiško gyvenimo būdo visai kitas gyvenimas.

Svenčiant 73-iusius metus gyvavimo sukaktį draugija Nemunas organizuoja parengimus.

Berisso miestas yra paskelbtas kaip Buenos Aires provincijos imigrantų sostinė.

Buenos Aires lietuvių draugijos yra pakviestos dalyvauti su kitų tautybių kitomis organizacijomis.

J. Markus

BESIRŪPINANT NELEISTINAI KALTINAMAI LIETUVIAIS

Amerikos Lietuvių Taryba palaiško ryšį su latviais rūpindamasi padėti tiems lietuviams, kuriuos savo tardymais ir teismais, remdamiesi iš sovietinių šaltinių gautais skundais, kaltina karo nusikaltimais. Savo vėliausiame rašte Amerikos latvių sąjungai ALTo pirm. dr. K. Šidlauskas pažymėjo, kad tuo reikalu Amerikos Lietuvių Taryba yra parašiusi raštus visiems 28-iesiems Atstovų Rūmų teisminės komisijos nariams.

VLIKO seime buvo pritarta ALTo planui sudaryti jungtinį mūsų veiksmų komitetą, kuris visokeriopai padėtų taip neleisti nei varginamiems lietuviams.

Nuotraukoje Detroit, Mich. jaunimo choras, atlikęs programą Dievo Apvaizdos lietuvių parapijos rudens balūje, Southfield, Mich. lapkričio 6 d. Choru

vadovauja muzikas Rimas Kasputis. Akomponatorius — Vidas Neverauskas.

Jono Urbono nuotr.

BALTIMORĖS LIETUVIŲ NAMŲ 60 METŲ SUKAKTIS

Šeštadienį, spalio 9 d. Baltimorė, Md. lietuvių salė paminėjo savo 60 m. sukaktį.

Prie įėjimo į salę nusipirkau bilietą No. 262. Biliete užrašyta Auka \$12.— jei nurodyta bilieto kaina, tai mano manymu, reikėjo užrašyti ne Auka, bet Bilieto kaina. Renkant aukas, nenurodoma aukos dydis.

Svečiams priimti tvarkytoja ponija V. Laskauskienė man nurodė stalą ir mane pristatė to stalo svečiams.

Stalas 10-čiai žmonių iš anksto buvo užsakytas Mato Brazausko. Ant stalo buvo užrašas su jo pavarde.

Pradėjau savo kaimynus kalbinti. Jų buvo žymių asmenų. Prieš mane sėdėjo inž. Vilius Nastopka, jo kairėj Matas Brazauskas, o jo kairėj Vanda Vaičiūtė. Kai su ja išsikalbėjau, patyriau, kad ši ponija yra žymaus Lietuvos Valstybinio Dramos Teatro režisoriaus Glinskio krikšto dukterė. Mano kairėj sėdėjo buvęs Lietuvos kariuomenės pulkininkas, 8-ojo pėstininkų pulko Šiauliuose adjutantas Jonas Kalnietis. Jo dešinėj ponija Zina Brazauskienė, o šalia jos—jauna graži Brazauskų dukrelė Medicinos daktarė dr. Nijolė-Brazauskaitė-Carozza.

Minėjimo programa

Pokalbį su savo kaimynais turėjau nutraukti, nes prasidėjo minėjimo programa.

Minėjimas, kiek pavėluotas, prasidėjo 7 val. 30 min. Minėjimą atidarė ir programą sklandžiai pravedė Vytautas Dulys.

Prie garbės stalo pakvietė garbės svečius. Jų tarpe buvo: Šv. Alfonso lietuvių parapijos klebonas Antanas S. Dranginis, John Coolahan, buvęs Maryland state senatorius, buvęs lietuvių svetainės pirmininkas su žmonomis: Antanas Mačeika, adv. Thomas Gray-Grajauskas, Bernardas Karpavičius ir dabartinis svetainės pirmininkas Balys Brazauskas. Dar mačiau garbės pirmininką Albertą Jušką su žmona, Emilija Railienę, Julija Raste-

nienę ir garbės pirmininką Kazimierą Dulį, taip pat dr. Armonienę.

Garbės svečiams susėdus prie garbės stalo, Amerikos Legijonieriai, Lietuvių postas 154 įnešė JAV ir Lietuvos vėliavas. Amerikos ir Lietuvos Himnus sugiedojo solistė Eleonora Pechulis, akomponuojant muzikai M. Tallat-Kelpšienei. Inвокacija lietuviškai ir angliškai sukalbėjo lietuvių parapijos Klebonas Antanas S. Dranginis. Po maldos, programos vedėjas Vytautas Dulys svečius pakvietė vaišintis vakariene.

Stalai vakarienei gražiai paruošti 10-čiai asmenų. Ant stalų padėta keletas bonkų vaisvandenių, bonka degtinės, indas su ledais ir ašotis alaus.

Prie stalų patarnavo jaunos mergaitės. Atnešė tuštos jautienos, keptos vištienos, kugelio ir salotų.

Užkalbinus jaunąsias svečiams patarnautojas paaiškėjo, kad tos lietuvaiteš lietuviškai nesupranta. Kaip gaila, kad lietuvių tėvų vaikai nemoka jų tėvų kalbos.

Po vakarienos, pagrindinę kalbą pasakė buvęs Marijampolės Mokyklų Inspektorius, lietuvių namų garbės direktorius Kazimieras Dulys. Nors jo kalba buvo gana ilgoka, bet jis labai įdomiai ir gyvai kalbėjo apie lietuvių namų išigijimo istoriją.

Trumpas kalbas ir linkėjimus pasake: dr. Armonienė, Julija Rastėnienė, John Coolahan ir Albertas Juškus. Vytautas Bačanskas pristatė Kongresmaną Lary Hogan.

Pavėlavęs atsilankė Senatorius Paul S. Sarbanes su savo žmona Kristina.

Jis kalbėjo apie lietuvių įnašą į Amerikos kultūrinį gyvenimą, gėrėjosi Baltimorės Lietuvių Muziejum, Lietuvių Namų salės išpuošimu. (Salės sienos papuoštos Lietuvos didesniųjų miestų iš medžio išdrožtais Herbais.)

Tai Algio Grintalio nuopelnas. Gaila, kad šio menininko nesimatėme prie garbės stalo, o jis tos vietos tikrai nusipelnęs.

Baltimorės meras William Donald Schaefer, negalėdamas pats minėjime dalyvauti, atsiuntė savo atstovę Mrs. Jean Van Buskirk. Ji perskaitė Baltimorės Miesto Mero proklamaciją, skelbiančią 1982 m. spalio 9 d. Baltimorės Lietuvių Namų 60 metų sukaktuvių dieną. Po to atstovė įteikė Mero atsiųstą dovaną: balto "Armelite" metalo lėkštę, kurioje išgraviruota Baltimorės Miesto Rotušė, o apačioj paveikslas parašas: "Best Wishes" William Donald Schaefer, Major".

Po to programos vedėjas perskaitė atsiųstą Lietuvos Atstovo Washingtono dr. Stasio Bačkio sveikinimo laišką.

Meninė programa

Toliau sekė meninė programa. Solistė Eleonora Pechulis, fortepionu palydint muzikai M. Tallat-Kelpšienei, padainavo: Lietuva brangi, Saulelė raudona, Siuntė mane motinėlė,—visas tris dainas sujungė į vieną dainavimą. Publikai plojus, tokiu pat būdu padainavo: Kur Nemunėlis, Dauguva, Bijūnėlis ir Plaukė Nemunėlis. Po to, jau atskirai padainavo: Leiskit į tėvynę ir Kur bakūžė samanota.

Bisui padainavo: Habanera iš operos Carmen, muz. Bizet.

Solistė ne tik dainuodama, bet ir Himnus giedodama, žiūrėjo į mažutę juodą knygelę. Įdomu, ar toj knygelėj buvo surašytos gaidos, ar žodžiai?

Po meninės programos buvo šokiai, o virtuvės šeimininkės dar vaišino kavute ir skaniais pyragaičiais.

Prieš važiuodamas namo dar pasiteiravau pas Vyt. Dulį, kiek jo nuomone buvo atsilankiusių svečių? Jis tvirtino, kad atsilankė apie 300.

Sekančią dieną, t. y. sekmadienį, 8 val. 30 min. Šv. Alfonso Lietuvių parapijos bažnyčioje buvo aukojamos mišios už gyvus ir jau mirusiuosius Lietuvių Svetainės narius. Mišių metu gražiai giedojo Dainos choras.

Tuo ir baigėsi Baltimorės Lietuvių Namų 60 metų Sukaktuvinis Minėjimas.

Vosilkė

Vilniečiai koncertavo Švedijoje

„Vienas labiausiai žinomų Lietuvos muzikos vienetų—Vilniaus kraštas—rugsėjo 4-23 d. koncertavo Švedijoje. Nusipelnę artistai Audronė Vainiūnaitė, Petras Kunca, Donatas Katkus ir Augustinas Vasiliauskas toje šalyje surengė dešimtį koncertų.

Ši koncertinė kelionė į Švediją buvo jau antra. Po sėkmingų gastrolių pernai vasarą jie tapo vėl pakviesti koncertuoti toje aukštos kultūros šalyje. Koncertavo Stockholme ir dar devyniuose įvairiuose Švedijos miestuose.

Kvarteto repertuare greta Vakarų Europos, rusų klasikų ir lietuvių kompozitorių kūrinių svarbi vieta teko specialioms programoms, skirtoms estų, čekų, vengrų, suomių, balgų, amerikiečių šiuolaikinei muzikai.

Švedų šiuolaikinės muzikos klasiko Rozenbergo 90-ųjų metinių progą kvartetas atliko jo kvartetą nr. 8, grojo taip pat švedų kompozitoriaus Hembergo kvartetą. Švedų muzikos, kurią atliko, interpretaci-

ja, padarė klausytojams išpūdi. Kompozitorius Hembergas specialiai kolektyvui parašė naują kūrinių.

Vilniaus kvarteto repertuare yra šešiasdešimt lietuvių kompozitorių kūrinių. Vienetas Švedijoje atliko M. K. Čiurlionio, G. Kuprevičiaus, A. Rekašiaus kūrinius. Visa lietuviška muzika turėjo didelį pasisekimą. Bendrai gastrolės buvo sėkmingos. Lietuviai turėjo dėmesingus klausytojus, daug rašė spauda, kalbėjo radijas, į susitikimus kvietė Švedijoje esantys kamerinės muzikos klubai.

Iš Švedijos grįžo tiesiai į III styginių kvartetų Vilniaus festivalį.

Šiomet Vilniaus kvartetas baigė groti didelį 19 koncertų ciklą. „Visi 83 J. Haydno styginiai kvartetai“. Tuoj po Vilniaus festivalio išrašė J. Haydno plokštelių albumą, o lapkričio mėnesį kvarteto laukia gastrolės Čekoslovakijoje, gruodžio mėnesį koncertuos Latvijoje, Estijoje, Leningrade ir žinoma, Lietuvoje.

Enciklopediniam darbui 25 metai

Praėjusią vasarą suėjo jau 25 metai nuo Lietuvos enciklopedijų redakcijos įkūrimo. Pradžioje buvo ruošta „didžiąja“ lietuviškai enciklopedijai, bet vėliau apsisota ties „mažąja“ ir tik vėliau prieita prie dabar leidžiamosios.

Kaip minėta, šios didžiosios enciklopedijos bus išleista 12 tomų ir dar vienas tryliktasis—papildymų (1986 metais).

Tačiau tuo enciklopedijos leidyklos darbai nesibaigs. Ji kaip tik dabar plečiama, padaroma savistove leidykla. Nuo 1982-ųjų metų liepos 1 d. ji buvo atskirta nuo „Mokslo“ leidyklos ir veikia kaip savarankiška leidybos įstaiga.

Apie enciklopedinio darbo ateitį plačiai paaiškino Vyriausiosios enciklopedijų redakcijos atsakingasis sekretorius Bronius Kurkulis. „Vakariniuose naujienose“ (rugsėjo 18 d. laidoje) jis apibūdino šios įstaigos ateities planus. Jis sako:

Parengėme enciklopedines literatūros leidimo Lietuvos TSR 1985—1995 m. perspektyvinį planą, kuriam pritarė Vyriausiosios enciklopedijų redakcijos Mokslinė redakcinė taryba, patvirtino Valstybinis leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komitetas. Iki 1995 m. numatoma išleisti daugiau kaip 30 pavadinimų enciklopedinių leidinių (apie 45 tomus). Visų pirma tai nauja trijų tomų Tarybų Lietuvos enciklopedija, panašios apimties kaip 1966-1971 metais išleista „Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija“.

Kaimynų baltarusių pavyzdžiu Lietuvos veikėjų biografijas planuojame atskiru tomu. Be to, planuojame išleisti labai kompaktišką (1-2 tomų) universalų enciklopedinį žodyną, kuriame tilptų apie 80,000 straipsnių—daugiau, negu dvylikoje universalios enciklopedijos tomų.

Naujas didžiulis darbas yra penkių formų Lietuvos TSR istorijos ir

kultūros paminklų sąvadas, kurio pirmąjį tomą jau pradėjome rengti.

Šiame leidinyje bus glaustai aprašyti ir iliustruoti visi Lietuvos TSR istorijos ir kultūros paminklai, esantys ne muziejuose. O jokių paminklų yra apie dešimt tūkstančių.

Lietuvių kalba dar neturime nė vienos specialiosios enciklopedijos. Mūsų perspektyviniame plane numatyta bent iš dalies užpildyti šią spragą—išleisti trumpas fizikos, technikos, geografijos, medicinos, lietuvių kalbos enciklopedijas, botanikos, zoologijos, ekonomikos, žemės ūkio, teisės, pedagogikos, psichologijos, literatūrologijos, menotyros enciklopedinius žodynus.

Valstybinis leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komitetas Vyriausiajai enciklopedijų redakcijai pavedė leisti ir kitus specialiuosius (išskyrus kalbinius) žodynus. Jau redaguojame naują „Tarptautinių žodžių žodyną“. „Rusų-lietuvių kalbų politinės žodyną“, planuojame išleisti matematikos, chemijos, geologijos, architektūros ir statybos bei kai kuriuos kitus aiškinamuosius ar terminologinius žodynus.

Didelis kolektyvas

Norint sėkmingai išleisti perspektyviniame plane numatytas enciklopedijas ir žodynus, visų pirma, būtina toliau specializuoti, kiek galima geriau pritaikyti enciklopedines literatūros leidimui Vyriausiają enciklopedijų redakciją,—sako B. Kurkulis.

Dabar su Vyriausiąją enciklopedijų redakciją bendradarbiauja apie 800 autorių, yra apie 500 nuolatinių mokslinių konsultantų, o principinių enciklopedijų leidybos klausimus padeda spręsti 55 žmonių mokslinė redakcinė taryba. Tai dideli žinovų būriai, kurie rūpinasi enciklopedijų reikalais Lietuvoje.

Kompozitorius Viktoras Kuprevičius su koncerto plakatu Kauno muziejaus fone. S. Narkėliūnaitės nuotr.

7,000 KONCERTŲ PER 25 METUS

Kauno varpų muzika skamba jau ketvirtį amžiaus—1957 m. rudenį kompozitorius Viktoras Kuprevičius restauruotu 35 varpų komplektu surengė pirmąjį varpų muzikos koncertą.

Per 25-erius metus kompozitorius skambino daugiau kaip septynis tūkstančius koncertų, kurių klausėsi keli milijonai žmonių. Miesto varpininko repertuare daugiau kaip pusė tūkstančio kūrinių—įvairių pasaulio tautų dainos, aranžuotos ir varpams pritaikytos lietuvių liaudies melodijos, Čiurlionio, Bacho, Beethoveno, Mozarto, kitų kompozitorių kūriniai. Nemažai kūrinių paskyrė ir pats kompozitorius Viktoras Kuprevičius, jo sūnus kompozitorius Giedrius Kuprevičius, beje, ir pats koncertuojantis Kauno karlitonu. Daugiau kaip 40 kūrinių, atliktų varpais, įrašyta plokštelėse, varpų muzika garsinti penki meniniai filmai.

Paminint Kauno varpų muzikos 25-mečio sukaktuves, kompozitorius Viktoras Kuprevičius surengė šventinį koncertą. Jame dalyvavo Kauno valstybinis choras, Muzikinio teatro ir Gruodžio aukštesnio-

sios muzikos mokyklos solistai bei muzikantai. Jubiliejinio koncerto klausėsi tūkstančiai kauniečių ir miesto svečių.

JAPONIJOJE APIE ČIURLIONIŲ

Jau greitai bus penkiolika metų, kai Japonijoje veikia M. K. Čiurlionio bičiulių klubas, vadovaujamas „Victor“ firmos muzikos redaktoriaus, kompozitoriaus ir pianisto Itiro Kato.

Per tą laiką japonų „Čiurlioniečiai“ savo krašte surengė keletą šimtų paskaitų apie Čiurlionio muziką, dailės kūrinių reprodukcijų parodų. Koncertai ir parodos keliauja po visą Japoniją. I. Kato yra skaitęs pranešimus apie Čiurlionio kūrybą ir tarptautiniuose simpoziumuose meno bei kultūros klausimais JAV, Švedijoje, Vengrijoje, Filipinuose ir kitur, japonų spaudoje yra paskelbęs daugiau kaip dvidešimt straipsnių apie Čiurlionio muziką ir dailę.

Neseniai stambi japonų leidykla „Hibonsia“ baigė leisti daugiatomę pasaulio muzikos enciklopediją. Trečiajame šios enciklopedijos tome įdėtas I. Kato straipsnis apie M. K. Čiurlionį.

Vienybė, 1982 m. lapkričio 15 d.

LIETUVIAI CHICAGOJE

DABARTIES LIETUVA IŠEIVIŲ KŪRYBOJE

Spalio 15 įvyko literatūrinė vakarone Jaunimo Centro kavinėje. Susirinko šimtinė literatūros mylėtojų. Tema: "Dabarties Lietuva išėivijos rašytojų kūryboj".

Vakaronę atidarė Jonas Pabedinskas, iškeldamas išėivijos glaudesnius santykius su Lietuva. Programai vadovauti pakvietė Raminą Makertienę. Susikaupimo valandėlės metu invokaciją sukalbėjo Ateities redaktorius kun. K. Triakas.

Programos vadovė dalyvius supažindino su vakaro prelegente, Draugo kultūrinio priedo redaktore Aušra Liulevičiene.

Kalbėtoja davė apžvalgą, iškeldama—Kokia yra dabartinė Lietuva? Kokia Lietuva yra vaizduojama išėivijos kūryboj? Kas yra Lietuva mums? Ar išėivių kūryba yra tikrai mitai? Ar ji pasotina mūsų pažinimo alkį? Ar ta kūryba veda į laisvę?

Ji toliau kalbėjo, kad išėivijos poetai nėra reporteriai, nei politikai. Lietuva yra tikrai jų kūrybos elementas. Išėivijos poezija smarkiai keitėsi. Buvo žemininkų karta, po to atėjo jaunesnioji karta. Dabar iškyla pati jauniausoji. Tad negalima reikalauti, kad ši karta atvaizduotų Lietuvą teisingai. Galima sakyti, kad niekas neįstengė pasiekti tiesos, nes čia Lietuva suidealinta. Išėivijos kūryba nėra skirta supažindinimui su Lietuva jos nemačiusiems. Išėivijos poezija Lietuvos vaizdai susidaryti yra pranašesnė už kitą kūrybą, nes čia Lietuva yra integruota į meninę tikrovę.

Prelegentė trumpai charakterizavo kai kuriuos mūsų išėivijos poetas: H. Nagys—namų pasiilgimo poetas, Šlaitas—pastoralinio pobū-

džio, Nykos-Niliūno poezijoj iškeliamas gimtosios žemės praradimas, A. Mackus atsisako iliuzijų, Sadūnaitei Lietuva yra gyva, Bogutaitė—tamsių atspalvių poetė, Švabaitė savo kūryboj integruoja į dabartinę Lietuvą, Bradūnas apima visų amžių Lietuvą, Brazdžionis—tai per pasaulį keliaujantis poetas.

Lietuva mum visiem yra nepažinoma. Ji mus apdovanojo kalba, kultūra ir išleido į pasaulį.

Po paskaitos Daina Markelytė deklamavo šių poetų eilėraščius: Aiščio, Brazdžionio, Šlaito, Niliūno, Nagio, Mackaus, Sutemos, Bogutaitės ir Malerytės.

Agnė Kižienė paskaitė ištrauką iš Al. Barono pomirtinio veikalo "Mirti visada suspėsi". Julija Švabaitė skaitė savo kūrybą iš ciklo "Po Vilniaus dangumi". Julius Balutis pasirodė su ištrauka iš A. Landsbergio veikalo "Šventasis narvas".

Kazys Bradūnas paskaitė 10 savos kūrybos eilėraščių iš įvairių savo rinkinių.

Po to dalyviai dar kurį laiką dalinosi išpūdžiais prie kavutės ir užkandžių. A.P.B.

Muzikas Faustas Strolia kviečia visus dainos mėgėjus, kurie nepriklauso chorams, bet norėtų dalyvauti didžiojoje dainų šventėje 1983 m., prisijungti prie Lietuvos Vyčių choro, kuris pradėjo ruošti dainų šventės repertuarą. Repeticijos vyksta ketvirtadieniais 8 val. vak. Vyčių salėje prie 47 ir Campbell gatvių kampo. Amžius nesudaro skirtumo, kviečiami visi, net ir pensininkai.

Lietuvių fotografų [su keliais svečiais] grupė, dalyvavusi su foto darbais parodoje Čiurlionio galerijoje Chicagoje.

Atidarant metinę lietuvių foto parodą Chicagoje. Pirmoje eilėje iš k. į d.: A. Grigaitis, V. Zalatorius, Br. Kviklys ir Ed. Šulaitis. Z. Degučio nuotr.

LIETUVIŲ FOTO PARODA CHICAGOJE

Chicagos Čiurlionio galerijoje spalio 29 d. atidaryta metinė (jau 11-oji iš eilės) lietuvių fotografų paroda. Joje 22 fotografai išstata 150 nuotraukų. Mėgėjams fotografams buvo skiriamos premijos. Jūry komisijos juoda-balta nuotraukų kategorijoje atiteko Daivai Blynaitėi iš Clevelando, kuri laimėjo II vietą ir už spalvotas nuotraukas.

Spalvotų nuotraukų grupėje pirmąją išrinkta Felicija Banytė iš Chicagos priemiesčių. Buvo premijuotos trys vietos dviejose kategorijose ir iš 6 premijų net 5 nusinešė merginos, nežiūrint kad parodos

dalyvių tarpe pirmavo vyrai (19 prieš 11).

Parodą atidarė jos iniciatorius St. Žilevičius, o atidaromąjį žodį pasakė dr. Milda Budrienė, kuri laimėtojams įteikė ir dovanas ar atžymėjimo ženklus. Su savo darbais parodoje pasirodė ir kviestiniai svečiai, daugiau mažiau profesionalai: Al. Grigaitis, E. Butėnas, kun. Al. Kezys ir Vyt. Maželis.

Po parodos atidarymo kavinėje parodyta apie 300 skaidrių, kurias darė 11 fotografų. Vieno iš jų (J. Anyso) skaidrės lietė Liaudies Buities muziejų Lietuvoje. [eš.]

JAUNŲJŲ DAILININKŲ MENO PARODA CHICAGOJE 1983 M.

Pasaulio Lietuvių Dienų metu 1983 birželio 21-liepos 9 įvyks Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos jaunųjų dailininkų rinktinė meno paroda. Illinois universiteto Chicagoj architektūros fakulteto meno galerijoje. Oficialus atidarymas birželio 24 d., 5-7 v. v.

Lietuvių jaunimas iki 33 m. amžiaus kviečiamas savo darbų skaidres ar nuotraukas įteikti komisijos pirmininkei Birutei Šontaitėi, PLD Raštinė, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636.

Skaidrę ir nuotrauką reikia pažymėti savo vardu ir pavarde, pavadinimu, technika ir dydžiu. Skaidres ir nuotraukas prašoma įteikti iki 1983 m. kovo 1. Jos bus grąžinamos tik kartu atsuntus adresuotą ir apmokėtą voką (self-addressed, stamped envelope).

Paroda suteiks progą pasirodyti ne tik lietuvių, bet ir amerikiečių visuomenei. Jauni lietuviai dailininkai skatinami savo darbų skaidres įteikti kuo greičiau.

Vienybė, 1982 m. lapkričio 15 d.

JUOZAS KREIVĖNAS

Chicagoje Petras Petrutis, MARGUČIO radijo vedėjas, yra išradingas koncertų rengėjas. Jis vis suranda ką nors Chicagoje negirdėta ir pasikviečia. Ir taip jau susidarė nuotaikos, kad į MARGUČIO rengimus žmonės eina. Spalio 17 Jaunimo Centre MARGUČIO renginy girdėjome jau spėjusį pagarsėti New Yorko kvartetą Harmonija.

Pirmoji renginio dalis buvo paskirta feljetono konkurso užbaigai. Konkursas pavyko, dalyvavo 29 autoriai su 30 kūrinių. Pirmąją dr. L. ir I. Kriaučeliūnų \$250 premiją laimėjo dr. H. Lukoševičius iš St. Petersburg, Fla., kitas dvi premijas—R. K. Vidžiūnienė ir B. Auginas (A. G. premija \$150 ir K. Šimkuvienės premija \$100). Pirmąją premiją laimėjusį feljetoną nuotaikingai perskaitė akt. Balutis. Feljetonas nuotaikingas. Prikišti galima tai, kad jis buvo per ilgas, ypač be didesnio reikalo išpūsta pirmoji dalis.

Kvartetą Harmonija sudaro sopranas Rasa Bobelytė-Brittain, Altas Birutė Ralytė-Malinauskienė, tenoras Viktoras Ralys (jis yra ir kvarteto vadovas), bosas Petras J. Tutinas ir akompaniatorius Matas Yatkauškas. Dainininkų balsai daugiau ar mažiau nesolistiniai (vadinasi ne vibruoja ir nedetonuoja), bet šiaip sudaro gerą kvarteto vokalinę medžiagą, gerai išlygintą ir pilnai atitinkančią vardą Harmonija. Su kvartetu harmoningai derinasi ir Matas Yatkauškas. Nenuostabu, kad kur tik jie rodėsi, iš visur skaitėme gerus įvertinimus. Lygiai gerai juos įvertino ir Chicago klausytojai.

Lietuviškuose vokaliuose parengimuose paprastai eina mūsų gerųjų (įžymiųjų) kompozitorių dainos: St. Šimkaus, K. V. Banaičio, Vl. Jakubėno, J. Gruodžio, J. Žilevičiaus ir kt. Kas nors būna ir iš dabartinės Lietuvos įžymiųjų: B. Dvariono, J. Juzeliūno, V. Klovos ir kt. Šalia šių būna vietos ir kitiems (ką nors verto dėmesio galima užtikti kiek vienoje kūryboje). Harmonija apsiėmė be didžiųjų. Buvo čia T. Brazys, V. Viltenis, M. Petrauskas, A. Andrulis, M. Mažvydas, J. Gaubas, M. Novikas, K. Žižiūnas, A. Vanagaitis, V. Juozapaitis, J. Naujalis, nutylėta Bražinsko pavardė. Keista, kad čia pateko vienintėlis kitatautis W. A. Mozartas. Kai kur prikišo nagus V. Ralys, pasireiškęs kaip geras aranžuotojas. Kiek senstelėjusius M. Petrauską ir J. Naujalį labai taisyti šiuolaikinė dainininkų maniera: scenoje jaučiasi ir dainuoja laisvai, su santūriais judėsiiais. Harmonija įrodė, kad ir šie senieji gali būti atšviežinti ir įdomūs. Koncerte nedainuotina buvo nebent Kur bėga Šešupė—iš daugelio žinomų šios dainos melodijų pasirinkta lenkų guralių liaudies dainos versija.

Estradinio repertuaro Harmonija vengia. Gal ir gerai, nes pastaraisiais metais estradinio pasiklausymo netrūksta. Harmonija būtų pajėgi didesnio repertuaro ir už savo dabar turimą.

Vienybė, 1982 m. lapkričio 15 d.

RECENZENTŲ AVARIJA

Chicagoje koncertavo L. Šukytė, akompanavo A. Smetona. Ligi šiol apie šiuos du menininkus girdėjome maždaug tik kaip apie lietuvių pasididžiavimą. Draugo dienraštis paprašė A. Kučiūną šio koncerto recenzijos. A. Kučiūnas nepasiskubino. Apie koncertą parašė J. Prunskis, aišku "prunskiškai"—pagirdamas (ir ko tik jis nėra gyres!). Greitai Drauge skaitėme ir A. Kučiūno recenziją. A. Kučiūnas atrado (kuo visuomenė jau seniai įsitikinusi), kad L. Šukytė yra labai gera dainininkė. Šikart Chicagoje ji pasirodė ypatingai stipriai. A. Kučiūnas atrado stiprių priekaištų A. Smetonai.

Jei kas blogai groja, tai visgi turi kas nors atsirasti tai viešai pasakyti. A. Kučiūnas atliko vertingą pareigą. Reikia laukti, kad ateity A. Smetona lengvapėdiškai į sceną neis, o kun. J. Prunskis bus atsargesnis.

MANIGIRDO MOTEKAIČIO PIANO REČITALIS

Spalio 24 Jaunimo Centre buvo Manigirdo Motekaičio piano rečitalis. Chicagoje pastaruoju laiku patrauklių parengimų netrūksta, tai būtų buvę nenuostabu į šį rečitalį klausytojų nesusirinkiant. Pasirodė, kad rimtų parengimų klausytojai dar nepersotinti, o Manigirdas turi rimto pianisto opinią. Publikos pakako, Manigirdo muziką priėmė labai šiltai.

Beveik dviejų valandų programa buvo sudaryta iš trijų dalių: pirmoji—T. A. Arne ir L. v. Beethoven, antroji—lietuviai kompozitoriai, trečioji—A. Čerepnin ir Fr. List. Dar galima būtų kalbėti apie ketvirtą programos dalį, sudarytą iš bisų.

Lietuvius kompozitorius (po vieną kūrinių) atstovavo A. Kepenis, J. Gaidelis, G. Gudauskienė, V. Jančys ir Vl. Jakubėnas. Lietuviški piano kūriniai buvo šis tas nauja, nes šitokiuose koncertuose lietuviams tenka pasitenkinti vieno kito

Spalio 16 d. Tautinės S-gos namuose, So. Bostone, Lietuvių Moterų Federacijos Bostono klubas surengė supažindinimą su dr. Petro Kaladės knyga "Maistas ir ligos—maisto biochemija".

Klubo pirm. Elena Vasyliūnienė supažindino dr. Petro Kaladės biografią. Gimęs 1909 m. Stankūnų kaime, Pandėlio vls., baigęs Rokiškio gimnaziją, Dotnuvos žemės ūkio akademią, dirbęs Lietuvos maisto pramonės srityse. 1945-1949 m. Georg-August universitete, Goettingen, Vokietijoje, studijavęs agronominę chemiją ir cheminę maisto technologiją. 1949 m. gavo daktaro laipsnį. 1954-1957 Northeastern universitete, Bostone baigė chemiją, gilindamas studijas biochemijos ir nuklėjinės chemijos.

Prelegentas dr. Alfred Krisinkėnas apžvelgė knygos skyrius. Paminėjo Maisto mokslo vystymąsi istorijos bėgyje net nuo akmens amžiaus. Maisto pagrindines funkcijas: kūno statyba ir energija.

kūrinėlio išmalda. Be to čia tik A., Kepenis iš Klaipėdos, visi kiti—išeiviai.

Mangirdo koncertas buvo aukšto techninio lygio. Jei ir kiti Chicago lietuvių pianistai duotų po koncertą, tai būtų bent keli koncertai.

CHICAGOJE IR KITUR

Galima sakyti, išėivijoje numirė chorinės dainos koncertai. Ypač Chicagoje. Jei chorinė daina tenka išgirsti, tai tik kokių minėjimų progomis, dažnai pasitenkinama pačių chorvedžių kompozicijomis. Už tat ir naujos chorinės literatūros pasirodo nebent iš Lietuvos. Prieš kelis metus LB išleido nemažą rinkinį dainų chorams, deja, senų ir aranžuotų, derlių iš Vokietijos stovyklinių laikų. Šiais metais paskelbė naujos dainų šventės repertuarą. Skurdų repertuarą...

Pokarinė išėivija gyvena savo rudenį. Sparčiai artėja žiema.

Sveiko žmogaus kūno sudėtis; kiek yra proteinų, riebalų, karbohidratų, vandens, mineralinių druskų. Kiek žmogus sunaudoja kalorijų miegodamas, stovėdamas, dirbdamas, bėgdamas. Kiek koks maistas turi kolorijų. Kiek žmogui reikia proteinų ir kiek ir kokiame maiste jų yra. Paminėjo įvairių rūšių riebalus, jų reikšmę ir kai kurių kenksmingumą. Apie karbohidratų—angliavandenius. Tai grupė cheminių junginių: cukrus, krakmolas, celiuliozė ir kiti. Vitaminai, jų atradimas, tyrimai, jų svarba. Geležis, jodas, varis ir kiti, kiek ir kokiame maiste jų yra ir kiek žmogui reikia. Apie maisto paruošimą ir laikymą, koks procesas vyksta jį verdant, kepant ir laikant. Kas yra aterosklerozė, kas ją sukelia. Kokie patys pirmieji reiškiniai. Širdies atakos. Aukštas kraujo spaudimas ir kaip išvengti. Nervinės įtampos, cukrinės ligos arba diabetis. Mankšta ir širdies ligos. Knygos pabaigoje 10 punktų sveikatai apsaugot.

Dr. Alfredas Krisiukėnas įdomiai pasakojo apie knygą pridėdamas, kad kai kurie dalykai jais taisomi, kai kurie pagadinami. Tai esanti šios srities pirmoji mokslinė knyga lietuvių kalboje.

MINKŲ RADIJAS NAJU LAIKU

Pradedant spalio 24 d., sekmadieniu, radijo programos, vadovaujamos Stepono J. ir Valentino Minkų, girdimos nauju, pailgintu laiku, nuo 8 iki 8:45 ryto per radijo stotį WLYN, 1360 banga AM, toje pačioje stotyje, kaip ir dabar.

VI-je Dainų šventėje, kuri bus 1983 m. liepos 3 d. Chicagoje, Pasaulio Lietuvių Dienų metu, dalyvaus chorai iš Brazilijos ir Australijos. Iki šiol jau yra užsiregistravę 37 suaugusiųjų chorai su 1335 dainininkais ir 8 jaunučių chorai su 460 dainininkais.

Po MARGUČIO koncerto Chicago Jaunimo centro scenoje. Iš k. į d.: MARGUČIO vedėjas P. Petrutis, dr. L. Kriaučeliūnas, kun. dr. J. Prunskis, I. Kriaučeliūnienė, New Yorko Harmonijos nariai: P. Tutinas, B.

Ralytė-Malinauskienė, V. Ralys, R. Bobelytė-Brittain ir M. Yatkauškas, Lietuvos gen. konsulė J. Daužvardienė, K. Šimkuvienė, sol. A. Grigas, akt. J. Balutis. Nuotr. P. Malėtos

GRANDINĖLĖ NEW YORKE

JONAS KIZNIS

Renginys, kurio programoj tėra mūsų tautiniai šokiai, yra rizikingas užmojis, nes gali nepritraukti publikos. Ne vieną teko girdėti prisipažįstantį, kad jis atėjęs į parengimą ne šokių pažiūrėti, bet palaikyti pramogos rengėjus, kad jie nesulįstų į "skyle" . . .

Ir Grandinėlės koncerto išvakarėse buvo pastabų : girdi, eisias pažiūrėti Grandinėlės, kaip Sagys šokdina savo šokėjus, juk reikia Keziui padėti išlaikyti Laisvės Žiburio radiją . . .

— Tai ko tu ten eisi—šokėjų ar šokių pažiūrėti?—šyptelėjo jam jo bendras.

— Viską tuo pačiu metu, kas tik akį patrauks, o tu tik į mergaites ir težiūri. Irgi patriotas.

Iš antros pusės—šiuo laiku tautiniai šokiai virto beveik būtinybe parengimų programose. Tad irgi tenka užgirsti : "koks čia parengimas, jeigu nėra tautinių šokių!"

Žmonės eina tautinių šokių žiūrėti skirtingų motyvų vedami. Nevienas yra aiškinęs, kad jam patinka stebėti šokančius : jauni veidai, gražūs spalvingi drabužiai, jaunimas vikriai juda, sukasi . . .

Visi esame pastebėję, kad judesys traukia akį ir ją pririša. Ypač yra trauklus ritmiškas judesys, kitaip sakant, judesys, kontroliuojamas laiko. Ritmas yra judesys ar garsas laiko kontrolėje. Laiko kontrole suprantama vienoks ar kitoks pasikartojantis akcentas.

Laisvės Žiburio radijo vedėjas Romas Kezys, subūręs keliasdešimt talkininkų, ryžosi pakviesti Clevelando Grandinėlę ir solistę Aldoną Stempužienę Laisvės Žiburio rudeniniam koncertui.

Grandinėlės programos sėkmingam atlikimui koncerto rengėjai

"Grandinėlė" New Yorko scenoje. Priekyje dalis muzikantų, akompanavusių šokiams ir dainoms.

turėjo surasti didesnę sceną negu Kultūros židiny ir tuo pat kartu ir didesnę salę. Koncertas parodė, kad visa tai buvo tikrai reikalinga : publikos suplaukė 12 ar 13 šimtų, o šokėjams irgi reikėjo erdvesnės scenos. Clevelando Grandinėlei teko programą atlikti Richmond Hill, N. Y. Aukštesniosios mokyklos salėje, 89-30 114 St.

Koncerto programa dviem pertraukom padalinta į 3 dalis su trumpu priedu pabaigoj. Jo kompoziciją sudarė keli elementai : skaidrės, šokėjai, solistė, muzikantai, dainininkės. Visa tai buvo apjungta solistės dainavimų, lyg skambančiais rėmais, pradžios ir pabaigos dainom. Ji jautriai padainavo pačioje pradžioje Pamerkių apylinkės dainą Vai tu eglada ir kitas; pabaigoj iš Felikso Bajoro vestuvinų dainų ciklo : Sėjau rūtą, Oi, tu, Kazela, Aš kelaliu važiavau. Jos graudulinga daina buvo lyg kontrastas gyvai energingai judantiems šokėjams.

Programos pirmosios dalies šo-

kiai parodyti, kaip įsivaizduota juos šokus mūsų liaudies kaimo pramogose praeityje. Šokėjai aprenkti skirtingo sukirpimo ir įvairių spalvų drabužiais, gi šokiai iš įvairių apylinkių : Žemaičių, Sudaužtinis, Jonkelis, Gervečių kadrilis, Rietavo apylinkės Marcelė ir kt.

Antroje programos dalyje buvo šokami jau daugiau ar mažiau stilizuoti šokiai, individualios kompozicijos kūrybiniai produktai.

***

Lietuvių liaudies šokiais susidomėjimą pažadino 1935 m. Londone suruošta tarptautinė liaudies šokių šventė, į kurią buvo pakviesta ir Lietuva. Lietuviai šventėje dalyvavo su trim šokiais, paruoštais Aldonos Rūgytės : Kubilu, Blezdingėle ir Kepurine. Gražiausiu šventės šokiu pripažinta Blezdingėlė. Nuo tada ir atgijo susidomėjimas Lietuvos kaimo žmonių šokamais liaudies šokiais. Juos pradėta rinkti, užrašinėti ir mokyti šokt. Kelių metų bėgyje pasirodė naujų šokių stilizacijų.

Antros dalies šokiai, seniai paruošti, šokti 1935-1945 metų laikotarpy. Jų yra septyni : Blezdingėlė, Jonkelis, Kubilas, Rugučiai, Malūnėlis, Oželis, Aušrelė. Šokių choreografijos sukurtos vien moterų : Marijos Baronaitės-Grėbliūnienės, Birutės Vokietaitytės, Aldonos Rūgytės, Bronės Juškevičiūtės, E. Lapaitės-Ambrasevičienės, Kotrynos Marijošienės. Kompozicijos įvairumai Juozo Lingio.

Trečiosios programos dalies šokiai kaip programoj sakoma—pilni sceniniai kūriniai, choreografų ir muzikų paruošti, panaudojant visokeriopą buitinę liaudies medžiagą.

Šios šokių grupės choreografai : Juozas Lingis, Elena Morkūnienė, Liudas Sagys, J. Gudavičius ; muzikai : J. Pakalnis, J. Gaižauskas Jonas Švedas, E. Žygaitis, E. Pilypaitis.

***

Programos pabaigoj matėm tris šokius: Kregždėlė, Džigūnė, Kupolinė. Čia randame anksčiau nesutiktus du muzikus : Balį Dvarioną ir L. Povilaitį.

Grandinėle yra lyg ir profesionalus teatras : turi platų specialistų sąstatą, būtiną scenos kūrybiniam darbui.

Liudas Sagys yra ne tik Grandinėlės vadovas organizacine prasme : jis komponuoja programas, apjungia jų dalis į glaudžią visumą, išryškina šokio charakterį kartu su muzikine vadove Rita Klioriene, kuri paruošia muziką ir dainas, atlieka orkestraciją kartu su Jonu Pažemiu.

Aleksandra Sagienė yra drabužių planuotoja ir sambūrio administratorė. Rūbus audžia Aldona Vaitonienė, "Dailė", siuva Marcėlė Kazlauskienė, Angela Vrana.

Grandinėlė turi ir muzikantų grupę : Rita Kliorytė—elektriniai vargonėliai, Cheryl Donovan—klarinetas, Ilona Kuprevičiūtė—trimitas, Oleg Oleynik—akordeonas, Mosha Oleynik—būbnas, John Rynes—klarinetas.

Be anksčiau minėtų, būrį talkininkų sudaro : Aukšė Bankaitytė—kanklininkė, dainininkė, šokėja; John Darling—šviesos efektai, skaidrės Felikso Bajoro, Liudo Sagio.

Grandinėle savo programas ruošia su dėmesiu, rūpestingai. Tam ji Tęsiama sekančiame psl.

Dalis publikos "Grandinėlės" koncerte. Priekyje sėdi iš k. į d. : P. Marcel, New Yorko LB apygardos pirm.

A. Vakselis su žmona, poetas Leonardas Andriekus, OFM, LB Kultūros Tarybos pirm. Ingrida Bublienė.

"Grandinėlė" šoka vestuvių šoki Rezginėlę.

turi pasitelkusi programos patarėjus: Feliksą Bajorą, Juozą Lingį, Kotryną Marijošiienę.

Suminėtų Grandinės ansamblio sandaros grupių suderinta veikla ir galima atlikti užplanuotas programas. Be jų konstruktyvios akcijos nėra geriausi šokėjai efektingai nešokti; tačiau jie yra sambūrio pagrindinė dalis—jiems daroma viskas, kad jų šokis turėtų maksimum estetinio poveikio.

Grandinės koncerto programa paryškinta vaizdingu priedu "Nuo sudaužtinio iki Kupolinio". Tuo pasakyta, kad programoj bus parodyta liaudies šokio raida iki dabarties.

Programai atlikti panaudoti tautinių šokių renginiams neįprastiniai elementai. Skaidrėm parodyta skurdži liaudies buitis; po to sekė šokiai prileidžiant, kaip juos liaudis šoko savo pirkiose ar kiemuose. Dailiais drabužiais aprengti šokėjai linksmai ir vikriai nardė viens pro kitą. Klausimas—ar tuos šokius šoko skaidrėse parodyti liaudies kaimiečiai, ar kas kitas?

Skaidrės primena Broadvėjaus teatrų bandymus spektakliuose panaudoti filmų techniką. Dėl eksperimentavimo nėra reikalo priekaištauti.

Bandymas praplėsti—pajvairinti liaudies tautinių šokių programas sveikintinas. Vestuvių epizodas to siekė. Jis yra jau kitos rūšies etninis elementas, turįs savo ritualą. Tas jį sieja su aktorine vaidyba.

***

Summa summarum, Grandinės šokėjai šoko šauniai: gyvas tempas, lengvi graikštūs judesiai, gražūs kostiumai. Etninės kultūros ugdymas yra Grandinės graži prasminga misija.

Pasitaikė, kad šalia manęs sėdėjo lietuvis iš Lietuvos. Paklausiau jį, kaip jam atrodo Grandinė.

- Pas mus šoka geriau.
- Kuriuo atžvilgiu geriau?
- Visais atžvilgiais, dėl to kad šoka profesionalai.
- Su profesionalais nėra kaip varžytis. Lietuvoj yra ir mėgėjų ansamblių prie įmonių ar kolūkių, kaip jie šoka?
- Už juos Grandinė šoka geriau.

***

Grandinės priėmimas buvo paruoštas Kultūros židinyje. Iki Grandinės susirinko, Romas Kezys pakvietė kalbėti kun. Kornelijų Bučmį, Darbininko redaktorių, clevelandietę Ingridą Bublį ir Lietuvos vyčiu veikėja Teresę Treiniene.

Vienybė, 1982 m. lapkričio 15 d.

iš Bridgeport, Conn., kuri kalbėjo angliškai.

Atvykus Grandinei, pakviestas kalbėjo Liudas Sagys. Jis papasakojo, kaip Grandinėje vyksta darbas. Pabrėžė, kad Grandinė naučia pakankamai dėmesio.

R. Kezys visiems padėkojo. Grandinė, skubiai užkandusi, autobusu išvyko namo.

Laisvės Žiburio vedėjui ir visiems jo talkininkams linkėtina geriausios sėkmės už Grandinės atkvietimą. Buvo daug darbo ir didelės rizikos. Bet apsimokėjo.

Kultūros židiny Romas Kezys įteikė L. Sagiui įgraviruotą lentelę už jo nuopelnus lietuvių tautiniams šokiams. Stovi Liudas Sagys, Romas Kezys, Grandinės administratorė Aleksandra Sagiene.

Kultūros židiny Grandinės vadovas Liudas Sagys kalbasi su Vienybės bendradarbiu Jonu Kiznau.

FILMAS APIE MILOSZO VAIKYSTĘ LIETUVOJE

Pasikalbėjime su Draugijos Baltijos Studijoms Puoselėti (AABS) biuletenio redaktore, Nobelio laureatas, Česlov Milosz painformavo, kad Lenkijoje pagamintas filmas pagal jo romaną Isos slėnis. Romane jis aprašo savo vaikystę Lietuvoje. Režisierius Tadeusz Konwicki, kilęs iš Vilniaus krašto, nusprendė, kad filmą reikia sukurti Lenkijos ir Lietuvos pasienyje, tikslu išgauti ypatingą atmosferą, užfiksuoti gamtą, architektūrą, ir t. t.

Filmas buvo susuktas dar "Solidarumo" laikais. Po karinės padėties įvedimo Konwicki filmą užbaigė studijoje. Kaip žinomas režimo kritikas, jis kurį laiką buvo internuotas. Milozas mano, kad lenkų valdžia gali leisti filmą rodyti teatruose, nes jame nėra jokių politinių elementų.

"Grandinės" vadovas Liudas Sagys dėkoja nevyorkiečiams už šiltą koncerto priėmimą pobūvyje, po

programos įvykusiame Kultūros židinyje.

Visos nuotraukos Salomėjos Narkėliūnaitės

OUR ROOTS—MŪSŲ ŠAKNYS:

Let's Talk Turkey, Lithuanian Style

ALGIRDAS BUDRECKIS

What is the origin of kalakutas? As we mentioned earlier many Europeans believed that the turkey came from India. Since the Indian port of Calcutta was opened up to European trade in the mid-16th century, Europeans thought that the turkeys came from Calcutta. Thus, in 1553 the Germans were calling the fowl "kalkutischer Hahn" or simply "Kalekut". The Poles borrowed the term from the Germans and in some dialects came to call the bird kalkut, kalkun. The Poles in Lithuania Propria called the turkey galaguty or kury, koguty galagucie.

Standard Lithuanian is kalakutas for the male and kalakutė for the turkey hen. Baby gobblers are kalakučiukai.

Lithuanian dialects carry other generic names for the gobbler. The Lithuanians of East Prussia called the bird kurka and kurkinas, a term borrowed from Lithuania Major. They also used the German loanwords kalkūnas and kalkūna. In addition to kalakutas, the Samogitians say kuras (for both sexes). From kuras local variations kurė (turkey hen), kurinas (tom turkey) and kurytis appeared. Some dialects use the Polish loan word kurka and kurkė. A male is called a kurkinas. Eastern Highland Lithuanians call young turkeys kurkiotės and kurkiokai. An archaic Lithuanian form was listed by Brodovskis in his 18th century dictionary:

tytaras, tytare, tytariene (cf. Latvian titars, titeris). Tytaras is derived from the verb tytinti (to anger, to tease, to babble). In other words a tytaras is a gobbler.

The kalakutas has entered Lithuanian folklore. A talkative, babbling person or a hothead is called a kalakutas. Folk sayings declare: "pasipūtęs kaip kalakutas", "trypia kaip kalakutas ant naginės" or "bliurba kaip kalakutas". Kalakutas has even become a rare Lithuanian surname. Kuras and Kuraitis are other nicknames of the bird that became surnames. A village in Rietavas township is called Kalakutiškė. Vilnius region has a village called Kalakutiškės. A native herb "Potentilla anserina" is called kalakuto rūtos or žolės in Panevėžys and kalakutnosiai in Biržai.

Lithuanian state monopoly liquor, especially the spirits bottles, were called "kalakutai". The name could have been derived from the red label, the long neck of the bottle, or the ruddy complexion after the contents of the bottle were consumed. Thus, the folk sayings: "paraudo kaip kalakutas" (turned red as a turkey), and "po dviejų kalakutų gerokai įkaitom" (after two turkeys we got hot under the collar.)

It is interesting to note that the guinea fowl (the original "turkey") is called a patarška in Lithuanian. In contrast to the United States turkeys were grown in Lithuania to be eaten during Easter (Velykos). Skanios kalakutienos visiems!

GRAND DUKES OF LITHUANIA

COMPILED BY P. LELIS

GEDIMINAS 1316-1341

Under this ruler not only was Lithuanian territory reunited, but twice as much Russian as Lithuanian land was added to the state.

From his capital of Vilna (Vilnius) Gediminas ruled over a principality stretching from the Russian city of Polock on the Western Dvina to ancient Kiev on the Dnieper.

While he and his people kept to

their pagan customs, Gediminas tolerated Russian Orthodoxy and even built an Orthodox Church in his capital. The Russians welcomed his coming and opened the gates of their cities to him, not only because of his tolerance, but also because he freed them from the heavy financial burdens of Tartar rule.

The great threat to Lithuanian independence was the aggression of the German knights and Gediminas took Mindaugas' way of seeking to counteract it. He received Franciscan and Dominican missionaries into his land and expressed his willingness to embrace Roman Catholicism if the Pope could prevail upon the knights to cease their attacks.

This the Pope was unable to do and the missionaries were expelled from Lithuania.

Gediminas died in 1341 and was given a pagan burial. He was founder of the Lithuanian empire and of the dynasty.

In the next issue—Algirdas, Gediminas' son.

Ramutė Tumuliauskaitė, member of Vilnius State Opera, listens to a tape which Gintaras Karosas filmed at a concert in New York.

Photo by V. Kapočius

LITHUANIAN VIDEO FILMS

We live in an age of electronic wizardry. Baltic Associates can proudly claim to be associated in the pioneering of the field of documentation by means of video filming process in the Lithuanian community.

Starting in March 1982 with the Lithuanian program at the St. Petersburg, Baltic Associates to date have filmed over ninety hours of tapes. This archive of tapes contains interviews with prominent Lithuanian painters, sculptors, poets, writers, civic and cultural leaders. A number of folk dance groups were filmed while performing in their vari-colored folk costumes.

This is just the beginning. Baltic Associates plans to create an archive of video films depicting all aspects of Lithuanian-American life. The historical value of such documentation is priceless. The materials will be edited to provide cultural films of varying durations. Such films could be shown on public television, in schools, clubs, organization meetings and conferences. They will be a source of ethnic pride as well as education.

Existing technology will permit

instant editing, even dubbing from Lithuanian to English or vice-versa.

In conjunction with Mary Ann Currione, who holds a master's degree in telecommunications, Mr. Karosas plans to produce a full-length video film on the Lithuanian experience in America, based on collected video documentaries and original footage. This major project will supplement the series of short documentaries which will be filmed this autumn and next spring, that is, early 1983.

The videotape collection which will be filmed by Baltic Associates, is to function as an audio-visual encyclopedia.

As with our touring exhibition, we really need your assistance on the video film project. Please let us know of film-worthy events, conferences, conventions, anniversaries, and affairs. You can provide us with information about people whose experiences should be recorded for posterity in Lithuanian and English.

Baltic Associates
P. O. Box 8248
Boston, Mass. 02114

Jill Urbanas Named Community Relations Coordinator

Fort Lauderdale, Florida. — Mark Wheeler, President of the Art Institute of Fort Lauderdale, recently named Jill Urbanas Community Relations Coordinator and Evening School Coordinator.

Ms. Urbanas's responsibilities as Community Relations Coordinator include school involvement in community service projects, gallery schedules, publicity and coordination of visits by design professionals. As Evening School Coordinator, Ms. Urbanas takes over the development of the Art Institute's twelve evening workshop classes, the scheduling of instructors and the enrollment responsibilities.

Ms. Urbanas is a graduate of Washington Square College of New York University in New York City

and attended the Graduate Center of the City University of New York. She joined the Art Institute staff as Community Relations secretary in March, 1982. Ms. Urbanas is the granddaughter of Isidorus and Stella Tamultas of Clearwater, Florida, and the daughter of Eleanore Urbanas of Freeport, New York.

The Art Institute of Fort Lauderdale, located at 3000 East Las Olas Boulevard, is a two year commercial design school with majors in Advertising Design, Interior Design, Photography, Fashion illustration and Fashion Merchandising. The school was founded in 1968 and has an enrollment of 1200 students.

Vienybė, November 15, 1982

TARTU UNIVERSITETAS ESTIJOJE MINI 350 M. JUBILIEJŲ

Prieš trejus metus Vilniaus universitetas iškilmingai paminėjo savo 400 metų sukaktį, o šiemet Tartu universitetas (Estijoje) mini savo 350 m. jubiliejų. Ir tai ne tik estų šventė, bet ji liečia ir lietuvius, nes per tuos 350 metų tame universitete yra mokęsi daug lietuvių, kurie, paskui sugrįžę į Lietuvą, darbavosi įvairiose mokslo, kultūros srityse.

Tartu universitetas buvo įkurtas 1632 m. 17 ir 18-ajame amžiuje nebuvo jame studentų iš Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės, tik keletas iš Mažosios Lietuvos, bet reikalai pasikeitė 19 amžiuje, kai Vilniaus universitetas su Tartu universitetu užmezgė ir palaikė dalykinius ir mokslinius ryšius. Glaudžiai bendradarbiavo medikai, o kai 1832 m. caras uždarė Vilniaus universitetą, Tartu universitete buvo tyrinėjama lietuvių kalba, tautosaka, Lietuvos istorija ir teisė, buvo dėstomas lietuvių kalbos kursas. Studentai skaitė Kristijono Donelaičio kūrybą.

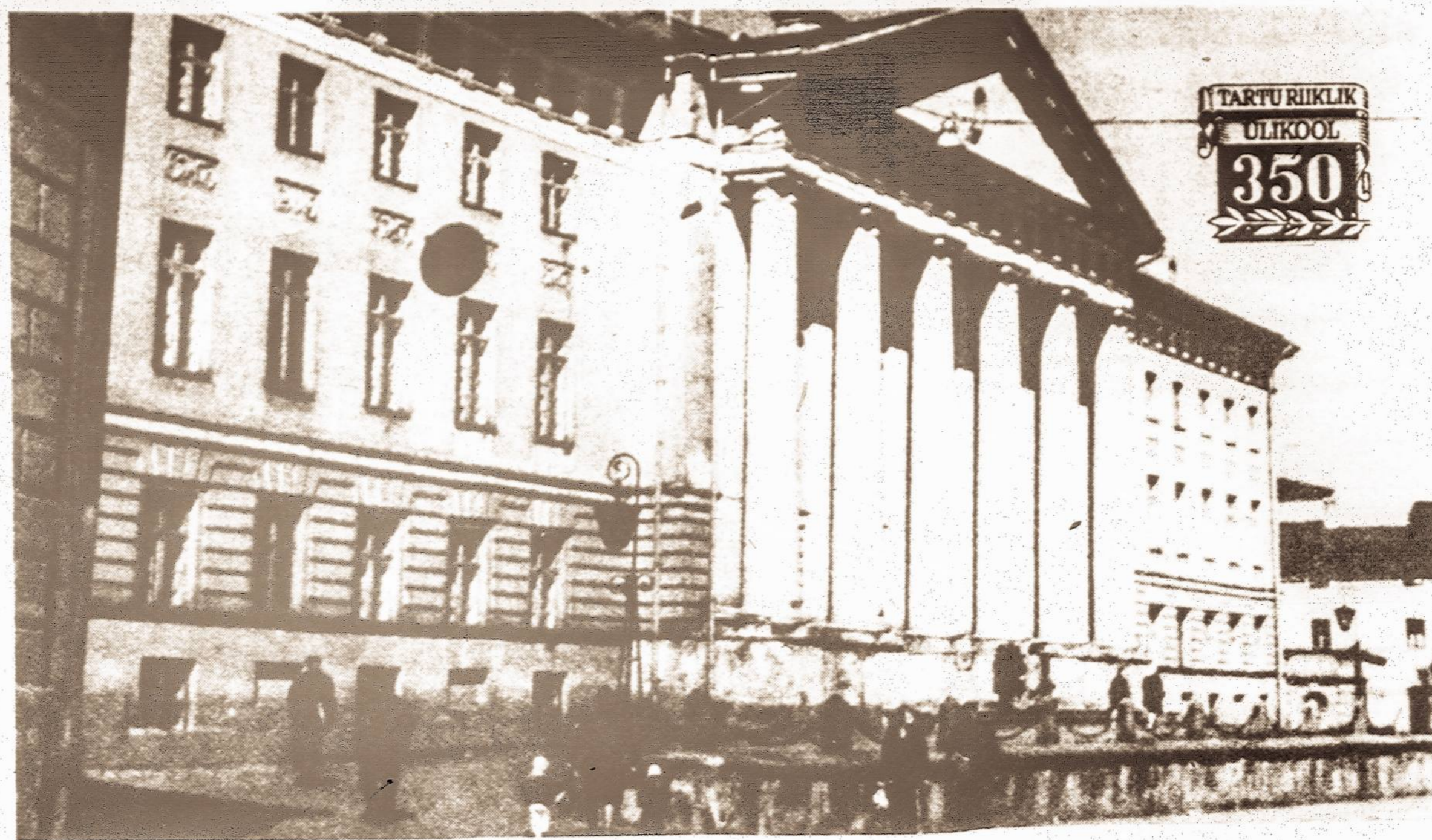
Į universitetą įvairiais laikotarpiais studavo lietuviai studentai, kai tik caro priespauda paliesdavo lietuvių aukštąsias mokyklas. Nuo 1802 iki 1918 m. per Tartu universitetą perėjo 1318 studentų iš Lietuvos.

Lyginant Maskvos, Peterburgo ir Tartu universitetuose besimokiusių lietuvių studentų visuomeninę ir kultūrinę veiklą 19-ajame amžiuje ir 20-ojo pradžioje, matyti, kad pirmuosiuose dviejuose ji buvo reikšmingesnė, bet vis dėlto tartu u-te ji prasidėjo gana anksti ir veikliai suintensyvėjo.

Pagausėjus studentų, 1895 m. buvo sudaryta slapta, o vėliau legalizuota Dorpato lietuvių studentų draugija, turėjusi savo patalpas, biblioteką, kasą, organizavusi nelegalios literatūros ir periodikos pristatymą iš Tilžės į Tartu, rengusi susirinkimus, skaičiusi referatus, diskutavusi.

Iš pradžių universitete buvo 4 fakultetai: Filosofijos, Teisės, Medicinos ir Teologijos. Nuo 1850 m. Filosofijos fakultetas buvo padalintas į Fizikos-matematikos ir Istorijos-filologijos fakultetus. Daugiau kaip pusė studentų iš Lietuvos mokėsi Medicinos fakultete, apie penktadalį Teisės ir tiek pat Filosofijos, Fizikos-matematikos fakultetuose. Mažiausiai mokėsi Teologijos ir Istorijos-filologijos fakultetuose. Atskirais dešimtmečiais stojantieji į Medicinos fakultetą sudarydavo 70-80%. Tad drąsiai galima teigti, kad tuo metu universitetas parengė nemažą dalį Lietuvos medikų-gydytojų, vaistininkų. Tarp jų buvo gerai žinomi medikai mokslininkai, puikūs specialistai, pedagogai, kultūros veikėjai: Petras Avizonis, Jonas Bilionas, Juozas Ciplijauskas, Eduardas Daukša, Vladas Kuzma, Jurgis Žilinskas, Vladas Lašas, Antanas Jurgeliūnas, Kazys Rimša, Viktoras Aueris, Ipolitas Jundzilas, Eduardas Kaunackis ir daugelis kitų.

Dalis medikų, baigę universitetą, dirbo jo klinikose asistentais, tobulinosi, gilinosi į mokslinius tyrinėjimus ir sėkmingai apgynė

medicinos daktaro disertacijas. 1802-1880 m. medicinos daktarais tapo 30 auklėtinių iš Lietuvos. Kiek vėliau medicinos daktaro laipsnis buvo pripažintas P. Avizoniui, kuris disertacijoje apibendrinė savo paties surinktą Šiaulių apskrityje medžiagą. Dalis mokslinius laipsnius išsigijusių gydytojų praktikavo Lietuvoje. Toks didelis medicinos daktarų skaičius nebuvo atsitiktinis dalykas. Universitete buvo kiek suprastintos taisyklės, ir laipsnį čia galėjo įgyti vos baigę universitetą absolventai. Kitų specialybių mokslo daktarų laipsnius igijo tik pavieniai asmenys. 1833 m. filologijos daktaro disertaciją apgynęs Alfonsas Valickis po to buvo Charkovo universiteto profesorius, iš Panevėžio apskrities kilęs Julius Mikševičius, 1856 m. apgynęs filosofijos daktaro disertaciją, buvo Tartu u-to privatdocentas, vėliau Kazanės universitete profesorius, rektorius.

Filosofijos fakultete jaunimas studijavo kameralinius mokslus, matematiką, fiziką, chemiją, filo-

logiją, ekonomiką. Vėliau, Fizikos-matematikos fakultete įkūrus agronomijos katedrą, keli studentai pasirinko šią specialybę. Nemažai įstojusiųjų studijavo teisę. Ypač didelis susidomėjimas teisės mokslais pastebimas 1901-1913 m. Baigę kameralinius mokslus, ekonomiką, kai kurie specialistai įsikurdavo ūkiuose, baigusieji teisę dirbo advokatais, tarnautojais.

Ne visi Tartu u-tą baigę absolventai galėjo dirbti Lietuvoje, ne visiems čia buvo vietos. Daug jų pasklido po kitus kraštus. Pagal turimus duomenis, iš 448 universiteto absolventų, kurie mokėsi 1802-1880 m. tik 198 dirbo arba gyveno Lietuvoje, o iš jų vos 119 pastoviai. Kiti baigusieji dirbo Latvijoje, Estijoje, Baltarusijoje, Rusijoje, Ukrainoje, Lietuvoje daugiausia dirbo gydytojais, vaistininkais.

Pažymėtina, kad tuo pat metu Lietuvoje dirbo ar gyveno 334 Tartu u-to absolventai, daugiausia kilę iš Latvijos. Iš kitų kraštų kilę ir Lietuvoje dirbę gydytojais ir

vaistininkais. Galbūt todėl universiteto vaidmuo labiausiai ir ilgiausiai buvo jaučiamas medicinos srityje. Dar ir dabar iš žmonių atminties neišdile buvę puikūs miestelių gydytojai praktikai, baigę universitetą. Du Tartu absolventai—medikai V. Kuzma ir V. Lašas—tapo Lietuvos TSR Mokslų Akademijos akademikais. Daug nusipelnė universiteto absolventai atkuriant po Pirmojo pasaulinio karo aukštąjį mokslą Lietuvoje. Lietuvos universitete Kaune 1922-1927 m. asistentais, docentais ir profesoriais dirbo 15 absolventų ir buvusių jo dėstytojų: P. Avizonis, J. Ciplijauskas, A. Jaščėnka, P. Jakubėnas, V. Juškys, V. Lašas, E. Volteris, J. Žilinskas ir kiti. Kai kurių įnašas į mokslo raidą yra gerai žinomas.

Žinios, kurias auklėtiniai igijo Tartu universitete, perdavė kitoms kartoms, tuo pačiu susiejo tą universitetą su mokslo raida Lietuvoje ir padarė jį lietuvių kultūros sudėtine dalimi.

LIETUVIŲ KALBOS TURTAI ALYTAUS KRAŠTE

Septintoji kalbos turtų rinkimo ekspedicija, organizuota Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto kartu su Paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos Centro taryba, šiais metais vyko Alytaus krašte. Jos tikslai buvo panašūs į ankstesniųjų—surinkti vardiną, užrašinėti žodžius didžiajam lietuvių kalbos žodynui, kaupiti įvairią tarminę medžiagą.

Kalbos lobis, kurį dešimtį dienų Alytaus apylinkėse atsidėję rinko per pusantro šimto žmonių (būrys mokytojų lituanistų iš Alytaus krašto gausiai suplaukė mokytojai iš daugelio kitų Lietuvos vietų, kelios dešimtys studentų lituanistų)—nemažas. Net kiek gausnis bei geresnis negu daugelio ankstesnių metų—apie 13000 vietovardžių, apie 6000 pavardžių, apie 3100 pravardžių, apie 1000 vardų, apie 7400 zoonimų (iš viso apie 30500 vardinų vienetų), apie 4000

žodžių didžiajam lietuvių kalbos žodynui, apie 3500 atsakymų į dialektologinių anketų, apklausos lapų, Europos kalbų atlaso programos klausimus iš viso Lietuvių kalbos ir literatūros instituto vardinų, žodynų ir dialektologinių fondai papildyti 37000 kalbinės medžiagos vienetais.

Septynios kalbinės ekspedicijos, vykusios 1976-1982 m. į Širvintų, Ukmergės, Molėtų, Utenos, Kėdainių, Prienų ir Alytaus rajonus, sukaupti kalbos turtai (apie 216000 vienetų, tarp jų 61000 vietovardžių, 1600 žodžių, 14000 tarmiųjų atsakų ir kt.) yra vertybė, kuri atperka visas materialines, laiko bei energijos išlaidas. Tačiau tai nėra vienintelis ekspedicijų rezultatas. Ekspedicijos, jų organizavimas padeda formuoti palankų visuomenės požiūrį į kalbos turtų rinkimą, ugdyti vis naujus rinkėjus. Į ekspedicijas greta kitų kas-

met traukia kelios dešimtys mokytojų lituanistų iš visų Lietuvos kampelių. Tarp jų yra ir tokių, kurie dalyvauja ekspedicijose jau kelintą kartą.

Kalbinės medžiagos rinkimo partitės, mokytojų sukaupiama ekspedicijose, vis didėja. Tikimasi, kad nuo 1983 m. daugelyje Lietuvos rajonų, kur kalbos turtai dar nerinkti ar tik pradėdami rinkti, bus galima suburti švietimo, kultūros, žemės ūkio darbuotojus, kitus kraštotyrininkus, kurie savo jėgomis surašys rajono vardiną. Tokių rajonų dar nemaža—Pasvalys, Biržai, Lazdijai, Kapsukas, Jurbarkas, Plungė, Telšiai, Kretinga, Skuodas. Kitur kalbos turtai, bent jau vardinai, renkami ar kiek rinkti—Zarasų, Anykščių, Rokiškio, Panevėžio, Pakruojo, Radviliškio, Jonavos, Vilkaviškio, Šakių, Jurbarko, Kelmės, Raseinių, Akmenės, Mažeikių, Šilalės, Tauragės rajonuose.

Iš JAV LB-ės New Jersey apygardos suruošto LB-ės trisdešimtmečio ir tautinių šokių grupės Liepsna 10-čio minėjimo 1982 m. spalio 30 d. Nuotraukoje – minėjimo programai vadovavusi Debbie Didžbalytė. Jono Urbono nuotr.

Skulptorė Elena Kepalaitė su savo darbais dalyvavo trijose didelėse parodose. Pirmoji vyksta Raberhood sinagogoje, Gramercy Park So. Paroda vyko nuo spalio 30, iki lapkričio 7.

Antroji paroda vyko Fordham universitete, Lincoln Centre, 113 West 60 St. Ši paroda atidaryta lapkričio 6, uždaroma lapkričio 13.

Trečioji paroda vyks Metropolitan galerijoje, 75 Rockefeller Plaza. Atidaryta spalio 20, uždaroma lapkričio 19.

Solistė Angelė Kiaušaitė dainuoja Amato operos teatro G. Bizet operoj Carmen Micaelos rolę lapkričio 14, sekmadienį, 2:30 val. popiet. Teatro adresas: 319 Bowery, New York, N. Y. Telef. 212 228-8200.

DAR APIE SOL. N. PALTINIENĖ

Jau buvome rašę (Vienybės 15 numery) apie solistės Nelės Paltinienės ir jos vyro Arvydo persikėlimą iš Lietuvos į Vakarų Vokietiją. Dabar, gavę iš jų pačių tikslesnių informacijų, norime tą žinią patikslinti ir praplėsti.

Nelė Paltinienė nėra ukrainų, bet lenkų kilmės (vienas tėvų lenkas), gimusi Vilniuje. Jie atvyko ne pas Paltinienės, bet Paltino tėvus, kurie V. Vokietijoje gyvena jau ilgas laikas. Pažymėtina, jog vienas Arvydo dėdžių gyvena Kanadoje.

Sol. N. Paltinienė dabar mokosi vokiečių klubo specialioje mokykloje (Arvydas ją moka gerai). Pirmąjį viešą pasirodymą ji turėjo lapkričio 6 d. lietuvių gimnazijoje Huetttenfelde. Jie dabar gyvena Manheime.

Beje, jie yra pakviesti koncertuoti į Šiaurės Ameriką. Pirmasis jų pasirodymas šiame kontinente turėtų įvykti gegužės mėn. pradžioje Chicagoje. Tada eventualiai jie koncertuotų ir kai kuriose kitose lietuvių kolonijose. Apie tai plačiau bus pranešta vėliau.

Chicagoje vyko ar dar tebevyksta net trijų moterų dailininkių narodos. Dail. Magdalenos Birutės Stankūnienės paroda buvo surengta Galerijoje, Chicagos šiaurinėje miesto dalyje. Tuoj po to ten pat buvo atidaryta dail. Anastazijos Tamošaitienės kilimų (gobelenų) ir grafikos paroda. Šios dailininkės kūrybą Chicagos lietuviai matė 1976 m., kuomet vyko jos paroda Čiurlionio galerijoje. Ši kartą Tamošaitienė yra išstačiusi 30 kilimų (gobelenų) ir 10 grafikos kūrinių.

Paminėtina ir dail. Giedrės Žumbakienės paroda, kuri vyko spalio 8-24 dienomis Čiurlionio galerijoje.

Dail. Reginos Ingelevičienės, mirusios prieš porą metų apžvalginė kūrinių paroda bus surengta gruodžio 4-5 d. d. Kultūros židinyje Brooklyne. Pomirtinės parodos ruošia rūpinasi velionies dukros – Mara Vygantienė ir Gina Kudžmienė.

Laima Sidrytė, gyvenusi Chicagos priemiestyje, išvyko studijuoti į Salzburką, Austrijoje, kur ji žada gilintis meno istorijoje.

Neseniai iš Lietuvos atvykusi pianistė-akompaniatorė Nijolė Kupstaitė-Puškorienė išsijungia į Clevelando lietuvių kultūrinę veiklą. Su ja Clevelando Philharmonijos orkestro dirigentas William B. Slocum. V. Bacevičiaus nuotr.

JAV LB X – Tarybos I-osios sesijos, St. Petersburg Beach, Floridoje, 1982-X-23-24 d. d. Violeta Abariūtė, Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresui Rengti komiteto pirmininkė ir Tarybos narė Vaiva Vebraitė-Gustienė. Jono Urbono nuotr.

Dail. Anastazija Tamošaitienė, iš Kanados, kurios kūrinių paroda vyko Chicagoje Galerijos patalpose nuo spalio 19 iki 30 dienos.

Ed. Šulaičio nuotr.

DAIL. N. PALUBINSKIENĖ GAVO PREMIJĄ

Ohio lietuvių gydytojų draugijos 1982 m. kultūrinę premiją gavo dailininkė grafikė Nijolė Vedegytė-Palubinskienė, gyvenanti Cleveland Heights, Ohio.

Tai 26-oji šios organizacijos kultūrinė premija. Šių metų laureatę pagerbė Lietuvių namuose Ohio lietuviai gydytojais ir svečiais, sužiaavę į savo metinį susirinkimą – pobūvį spalio 16 d.

Oficialiąją pobūvio dalį pradėjo draugijos pirm. dr. Henrikas Brazaitis. Draugijos išdininkas dr. Dainius Degėsys kultūrinės premijos laimėtojai įteikė tūkstantinę. Ji balsų dauguma buvo atrinkta iš trijų kandidatų.

Iki šiol premijas yra gavę: Algirdas Landsbergis, Lietuvių Enciklopedija, Lituaništinės mokyklos knygoms leisti komisija, Čiurlionio ansamblis K. V. Banaitis, Vaclovas Biržiška, Tėvynės garsų radijo vaikų – jaunimo programa, Bronius Kviklys, Mykolas Venclauskas, Stasys Barzdukas, Alfonsas Mikulskis, Bronys Raila, Grandinė, dr. A. Maceina, dr. Z. Ivinskis, dr. Juozas Girnius, Algis Rukšėnas, Clevelando Lietuvių namų jaunimo kambariui įrengti komitetas, Dirva, Kent universiteto lituanistinė katedra, Algirdas Bielskus, dr. Juozas Jakštas, Andrius Kuprevičius, Vida Augulytė – Bučmienė, Juozas Stempužis ir dabar Nijolė Palubinskienė.

Janice A. Broun gyvenanti Hamilton, Skotijoje žurnale Liberty rugsėjo-spalio laidoje išspausdino straipsnį Lithuania. Rašinyje aptakota Lietuvos istorija, ir smulkiai supažindina su šiandienine lietuvių kova už žmogaus teises ir laisvę. Specialus dėmesys skiriamas religinei padėčiai nušviesti – minima tikybinė spauda ir spausdai pasipriešinimas. Pavardėmis suminėta daug pasipriešinimo dalyvių. Straipsnyje net keturios nuotraukos – Romo Kalantos, Solovecki konc. lagerio politinių kalinių, Kryžių Kalno ir Šiluvos atlaidų procesijos.

Ingrida Blekytė, čikagietė aktorė, sėkmingai atliko vieną pagrindinių vaidmenų G. B. Shaw veikalo "You Never Can Tell" spektakliuose "Court" teatre Chicagoje.

Vienybė, 1982 m. lapkričio 15 d.

LIETUVIŲ DARBININKŲ DRAUGIJA

Tarp tų milijonų ateivių, kuriuos, atvykusius naujos laimės ieškoti, New Yorko uoste Laisvės Stovykla pasitiko su iškeltu švyturiu, buvo ir lietuviai. Išlipę iš laivo, jie čia pirmiausia ir įsikurdavo, todėl New Yorko lietuvių kolonija yra pati seniausia šiame žemyne.

Pirmieji lietuviai kūrėsi Manhattan saloje, o vėliau plėtėsi ir kitose dalyse, Brooklyne, ypač Williamsburg dalyje, kuri arčiausia Manhattan. Ilgą laiką Williamsburge buvo lietuviško gyvenimo centras su parapijomis, redakcijomis, organizacijomis ir biznio įstaigomis. Dabar betgi toje miesto dalyje lietuvių mažai belikę. Didžiuma pajudėjusi į Woodhaven, Richmond Hill ir Jamaica pusę—Queens apygardą. Čia ir spiečiasi visas lietuvių organizacijų veikimas, kuriame dalyvauja ir Lietuvių Darbininkų Draugijos 7-oji kuopa, šiemet mininti savo 50 metų sukaktį ir atžyminti savo centro—Lietuvių Darbininkų Draugijos įsikūrimo penkiasdešimtmetį.

Įsikūrimas ir tikslai

Lietuvių Darbininkų Draugija įsteigta Brooklyne 1932 m. balandžio 2 d. Ją suorganizavo lietuvių darbininkų tarpe išaugusi opozicija prieš komunistus. Komunistai Draugijai visai kenkė, bet nepajėgė jos sužlugdyti.

Savo tikslais Draugija pasirinko: jungti krūvon demokratiniai nusietačiusius lietuvius darbininkus; vystyti kultūrinę, visuomeninę ir politinę veiklą, siekiant socialinio teisingumo visuomeninėje santvarkoje; remti kovą už laisvos demokratinės Lietuvos atkūrimą ir aktyviai kovoti su pasireiškusiais lietuvių visuomenėje totalitariniais užmojais; dalyvauti bendroje Amerikos darbininkų kovoje už geresnį būvį, ypač ginti nuo išnaudojimo kovoje už geresnį būvį, taip pat ginti nuo išnaudojimo naujai atvykusius emigrantus.

Savo tikslų Draugija siekė kultūrine, socialine ir politine veikla. 1940 m. visuotiniu narių balsavimu nutarta dar pridėti prie statuto paragrafą, kuriame pabrėžta, kad Draugija palaiko draugiškus santykius su Lietuvių Socialdemokratų Sąjunga ir savo politinę veiklą sieja su jos pasaulėžiūra.

Truputis istorijos

Steigiamajame Draugijos suvažiavime 1932 m. Brooklyne dalyvavo 109 asmenys iš penkių valstijų. Į pirmąjį Centro komitetą išrinkti: E. Butkus, J. Jankūnas, J. Kaulinis, A. Matulevičius, L. Vabalas-Prūseika, M. Ragauskas, P. Rainys, P. Rainienė ir K. Steponavičius. Suvažiavimui pirmininkavo populiarus trumpų apysakų rašytojas Vincas Jakštys (slap. Senas Vincas), sekretoriavo J. Kuodis.

Draugijos pirmininkais yra buvę: L. Prūseika—1932-1935, A. Jankauskas-Jenkins 1936-1939, M. Žvingilas 1940-1941, J. Stilsonas 1943 ir 1950-1955, Br. Spūdienė 1944-1945, N. Jonuška 1946-1947, J. Jankauskas-1948-1949, V. Jankūnas 1955-1957, J. Buivydas nuo 1957 m. Vėliau—P. Brazaitis, nuo 1961 m. J. Januškis. Paskaitis Draugijos Centro komiteto pareigas ėjo **Vienybė, 1982 m. lapkričio 15 d.**

Bostono 21-osios kuopos valdyba. Šiuo metu Draugija Centro neturi, nes bostoniečiai veikia tik kaip kuopa.

Laikas ir amžius nuveikė savo—nuskynė ir praretino Draugijos narių eiles, o tie, kurie dar gyvi, iš veiklos pasitraukė, išsikeldami į šiltus kraštus, gi naujų narių didesniais skaičiais dabar jau sunku prirašyti.

Bet praeityje buvo kitaip. Kai tik Draugija įsikūrė, iš steigiamojo suvažiavimo sugrįžę atstovai ir nariai ėmė organizuoti kuopas, kurių 1934 m. jau buvo net 35 su tūkstančiu narių. Ilgainiui gyvavo apie 200 kuopų su 4 tūkstančiais narių.

Savi laikraščiai, chorai

Plačiausiai Draugijos veikla pasireiškė spaudos ir meno srityse. Nuo 1932 m. iki 1943 m. Brooklyne Draugijos organu buvo Naujoji Gadynė. Jos redaktorais ir bendradarbiais buvo Stp. Strazdas, L. Vabalas-Prūseika, J. V. Stilsonas, J. Januškis, vėliau Keleivio red., ir kt.

Bostone 1947-1935 m. Draugija leido kultūros ir visuomenės mokslų žurnalą Darbas. Jį redagavo Stp. Strazdas, prof. Kairys-Kaminskas, J. Kiznis ir kt. Draugijai yra daug padėję ir socializmo mintis skelbę Bostono Keleivis ir Naujienos Chicagoje, o taip pat ir kita draugiška spauda.

Naujoji Gadynė ypač buvo pagarsėjusi savo vasaros renginiais, kuriuose dalyvavo chorai. Savo chorų Draugija turėjo Brooklyne—Lyros, Chicagoje—Naujos Gdynės, Worcester, Mass.—Žvaigždės, Lawrence, Mass.—Lyros, Wilkes Barre, Pa.—Dailės, Rockford, Ill.—Lyros, ir Paterson, N. J.—Jaunimo. Brooklyne veikė mišri tautinių šokių ir baletų grupė "Lyraičiai", vadovaujama Lilijos Stilsonaitės (dabar Šateikienės), gražiai pasirodžiusi 1939 m. Pasaulinėje parodoje per Lietuvių dieną.

Šalia chorų ir šokėjų, meno veikloje dalyvavo visa eilė pavienių menininkų. Jų tarpe buvo: Česnavičiūtė, Kažemėkas, K. B. Kriaučiūnas, Stanko-Stankūnas, Sirutis, V. Tamkiūtė, Sabaliauskas, A. Vasiliauskas-Wesley ir kt. Chorvedžiais buvo: J. Steponavičius Chicagoje, Bacevičius Rockforde, Meškienė Worcester, Pauliukaitis Lawrence, Retikevičiūtė Brooklyne, L. Stilsonaitė Paterson, Boryrius Wilkes Barre ir kt.

Visuomeninė ir politinė veikla

Draugijos nariai ir veikėjai organizavo įvairiose dirbtuvėse dirbančius lietuvius, važinėjo po Ameriką su prakalbam ar darbavosi jau susikūrusiuose darbininkų vienuose, tokiuose kaip New Yorke veikusiame siuvėjų lokale.

Draugija leido įvairias brošiūras ir originalias knygutes, rengė prakalbas, diskusijas ir pan.

Tuoju Draugija pradėjo bendradarbiauti su kitomis bendrinėmis organizacijomis. Dalyvauja ALTe, BALFe, Amerikos Lietuvių Socialdemokratų draugijoje, SLA ir kitur.

Iš žymesnių Draugijos veikėjų čia suminėti (šalia jos steigėjų):

Dalis veikėjų ir svečių Lietuvių Darbininkų Draugijos 50-ies metų sukakties minėjime. Iš k. į d.: L. Šateikienė, J. Valaitis, pirm. Br. Spūdienė, E. Bublaitienė, V. Šleivys. Stovi: M. Razgaitis, viešnia, M. Vasilka, Vyt. Ubara, prof. dr. J. Stukas, Ant. Šateika, V. Paulauskas, Paulauskienė, O. Petrašienė, O. Barloff. Demie Jonaitienė ir kiti.

S. Narkėliunaitės nuotr.

LDD 7 kuopa paminėjo 50-metį

Lapkričio 13 d. Woodhaven, N. Y., paminėta Lietuvių Darbininkų Draugijos 50-ies metų sukaktis. Minėjimą rengė taip pat ir savo 50-metį šiemet mininti tos Draugijos 7-oji kuopa.

Atidariusi minėjimo programą, 7-osios kuopos pirm. Bronė Spūdienė,

jos garbės narys prof. S. Kairys-Kaminskas, Kipras Bielinis, dr. Pijus Grigaitis, S. ir M. Michelsonai, J. Vilkaitis ir kt.

Septintoji kuopa

Septintoji kuopa yra vienintelė, stipriausiai išsilaikiusi savo vadovybės ir narių dėka. Nuo 1942 m. jai pirmininkauja Bronė Spūdienė, daugelio New Yorko organizacijų narė ir veikėja. Valdyba kasmet perrenkama. Šiuo metu valdyboje yra, šalia pirm. Spūdienės, vicepirmininku Jonas Klaščius, sekr. Antanas Šateika, išd. Valteris Šleivys, išdo sekr. Marija Vasilka ir išdo globėjais—Ona Petrašienė ir Albinas Sakalas.

Kuopa šaukia savo susirinkimus kas mėnesį, išskyrus vasarą. Šalia kuopos reikalų daromi valdybos pranešimai apie jos narių veiklą ALTe, BALFe ir kt. Dažnai susirinkimai pajavairinami apžvalgomis iš politinio ir kultūrinio lietuvių gyvenimo, išpūdžiais pasidalija svečiai iš Lietuvos ar ją lankiusieji savieji nariai. Rodomi filmai ar skaitomos paskaitos. Rengiami tradiciniai margučių baliai.

Mirus Dariaus ir Girėno Paminklo Komiteto pirmininkui Jonui Šalčiui jo pareigas eina pirm. Bronė Spūdienė. Į veiklą įsitraukė ir visa kuopa ir dabar kasmet rengta Dariaus ir Girėno skridimo minėjimus prie paminklo Lituanicos aikštėje Brooklyne. Dabar ruošiamasi 50-ies metų minėjimui ateinančiais metais.

Kuopa iš savo nario ir veikėjo Vlado Kalvelio palikimo lėšų išleido iliustruotą Lietuvių Darbininkų Draugijos istoriją 1974 m. Taip pat dalyvavo Draugijos narių- autorių knygų platinime. Pernai kuopos ir jos veikėjų rūpesčiu surinkta auksinė ir pastatytas paminklas kompozitoriui Vytautui Bacevičiui jo mirties dešimtmečio sukakties proga.

nė, pasveikinusi kuopos narius ir svečius, programai vesti pakvietė Vienybės ir Tėvynės redaktorių Joną Valaitį. Jis pirmą apžvelgė Draugijos veiklą, o paskui kvietė svečius kalbėtojus. Kuopos garbės narys adv. Steponas Briedis su Draugijos veikla supažindino angliškai.

Raštu Draugiją ir kuopą sveikino Lietuvos gen. konsulas New Yorke Anicetas Simutis, SLA prezidentas Povilas P. Dargis, SLA išdininkė Eufrozina Mikužiūtė, kuri ir pati yra tos Draugijos narė. Amerikos Lietuvių Socialdemokratų Sąjungos vardu sveikino centro komiteto pirm. M. Pranevičius ir sekr. J. Bigelis; 21-osios Lietuvių Darbininkų Draugijos kuopos pirmininkas Martynas Dapkus, iš Bostono; Liucija Gudelienė ir jos vadovaujama Moterų Seklyčia, iš Hot Springs, Arkansas. Savo sveikinimus telefonu perdavė SLA sekretorė Genovaitė Meilūnienė, LKM 29 kuopos pirm. Eugenija Kezienė ir kt.

Žodžiu sveikino "Laisvės žiburio" radijo vedėjas Romas Kezys, "Lietuvos atsiminimų" radijo vedėjas ir Lietuvių Darbininkų D-jos 7 kuopos narys radijo vedėjas prof. dr. Jokūbas Stukas. Jis taip pat perdavė ir savo žmonos Loretos sveikinimus nuo Lietuvos vyčių.

New Yorko šaulių kuopos vadas Kęstutis Miklas, New Yorko vyčių veikėja Helen Kulber, Moterų Vienybės atstovė Helen Venis, Lietuvių Kat. Moterų 24 kuopos veikėja Rožė Kundrotienė, Amalgamitų siuvėjų 54 lokalo buvęs valdybos narys Vincas Paulauskas ir to lokalo biznio vedėjas Vytautas Ubara ir kiti kalbėjusieji Draugijai ir kuopai linkėjo sėkmės ateities veikloje.

Dar sveikino Marytė Šalinskienė, Bronė Ilgūnaitė, dr. Noakaitė, Elena Bublaitienė, Ona Petrašienė, kuopos valdybos nariai Jonas Klaščius, Valteris Šleivys, Antanas Šateika ir kt. Solistas Mečys Razgaitis su savo sveikinimais kuopos pirm. Spūdienei padovanojo savo nupieštą paveikslą.

Po programos buvo vakarienė, o po jos dar ilgokai pabuvota, pasidalinta prisiminimais iš Draugijos ir kuopos praeities.

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

PIRMAUJA KREPSININKAI IR FUTBOLININKAI

Kauno Žalgirio krepšininkai, kurių eilėse yra trys pasaulio čempionai, pirmąją Sov. Sąjungos aukščiausioje krepšinio lygoje. Jie du kartus nugalėjo daugkartinį Sov. Sąjungos čempioną — Maskvos CASK penketuką. Žalgiris pateko į finalinę grupę su 5 taškais. Tiek pat taškų turi ir Maskvos Dinamo. Kiek liūdniau susidėstė Vilniaus Statybai, taip pat žaidžiančiai aukščiausioje lygoje. Ji pateko į II-ąją grupę, kuri negalės kovoti dėl prizinių vietų, bet turės saugotis, kad neįskristų į žemesnę grupę. Šiuo metu ji užima 9-10 vietą (iš 14 komandų).

Visus nudžiugino Vilniaus Žalgirio futbolininkai, kurie Sov. Sąjungos I lygos pirmenybėse, likus dvejoms rungtynėms, stovėjo I vietoje su 54 taškais. Antroje vietoje esanti Fakelo komanda turėjo vienu tašku mažiau. Taip pat buvo 3 komandos, atsilikusios dviem taškais.

Į Sov. Sąjungos aukščiausią lygą kurioje žaidžia dauguma tarptautinės klasės komandų, pateks dvi pirmosios komandos, kurių tarpe rimčiausias galimybes turi Žalgiris. Beje, Žalgiris dar niekada nėra žaidęs aukščiausioje futbolo lygoje ir tik ne taip seniai yra patekęs į I-ąją lygą.

3 KAUNIEČIAI AMERIKOJE

Trys Kauno Žalgirio krepšininkai—Jovaiša, Comičius ir Sabonis

šiuo metu su sovietų krepšinio rinktine vieši Amerikoje; iš viso čia bus apie mėnesį laiko. Jie žais su Amerikos universitetų komandomis.

Ypatingai visus domina jaunas A. Sabonis, kuris būdamas tik 18 metų amžiaus, komandoje dabar užima pagrindinio centro puolėjo poziciją. Juos čia, be abejo, pamatys ir daug Amerikos lietuvių sporto mėgėjų.

PASAULIO LIET. SPORTO ŽAINYDĖS

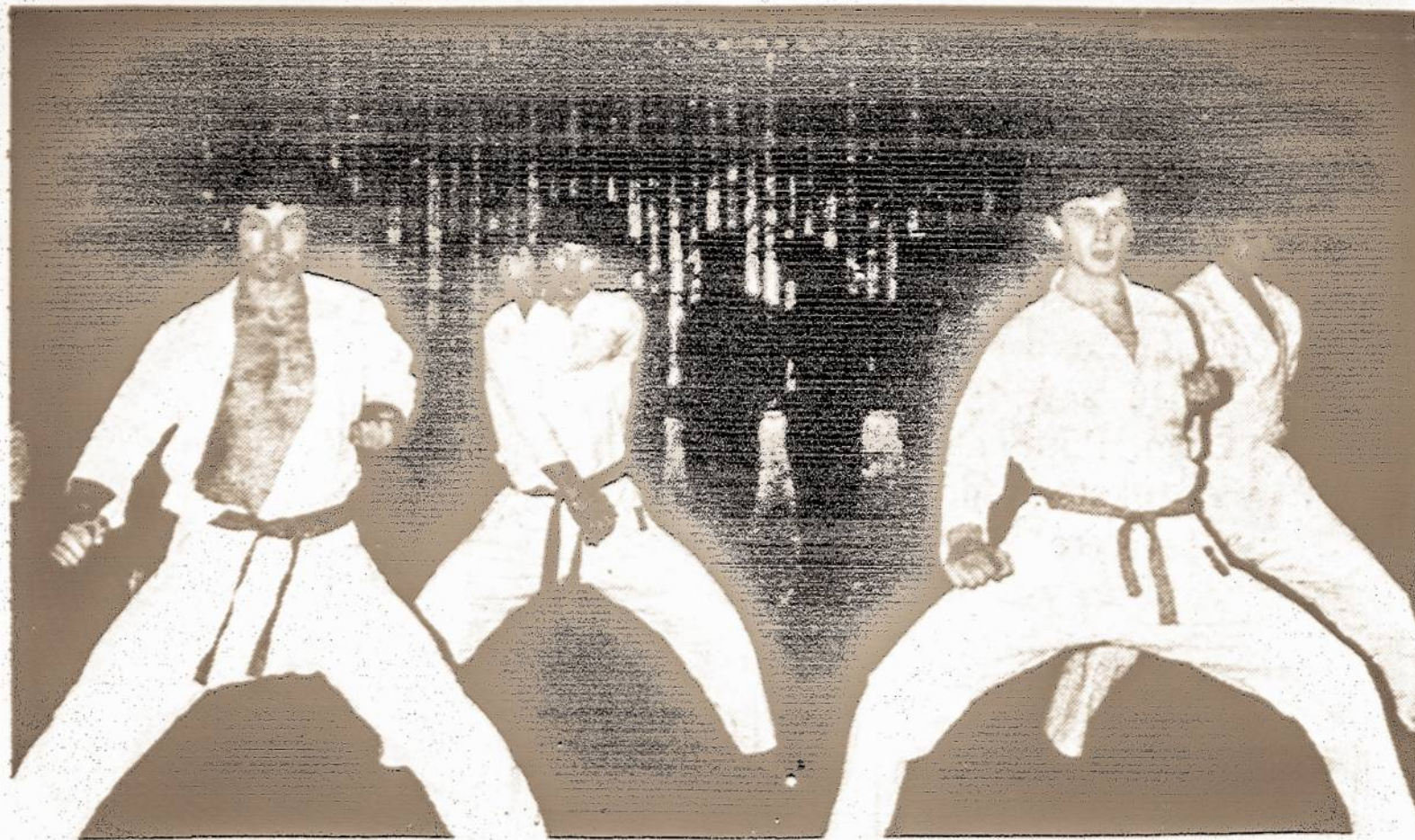
Galutinė ir smulki II-ųjų PLS žaidynių programa bus nustatyta visuotiniame ŠALFAS s-gos suvažiavime, š. m. lapkričio 20 d., Cleveland, Ohio. Preliminarinės registracijos duomenys šiuo reikalu turės svarbiausią reikšmę.

Visų II-se PLS žaidynėse vykdomų sporto šakų varžybos oficialiai skaitysis ir 33-osios Š. A. Lietuvių sporto žaidynės, t. y. ŠALFAS s-gos 1983 m. pirmenybės. Tuo būdu atskirų tų metų ŠALFAS s-gos pirmenybių neįvyks.

STALO TENISAS

Tadžikijos sostinėje įvyko 24-asis TSRS stalo teniso komandinis čempionatas.

Jame sėkmingai žaidė Lietuvos moterų rinktinė, vadovaujama Europos merginų čempionės kaunietės J. Danilevičiūtės. Mūsiškės pogrupyje buvo antros, o finale

Lietuvoje populiarėja karate sporto šaka. Nuotraukoje matomi trenerio K. Bortkevičiaus auklėtiniai—TSRS čempionatų nugalėtojai bei prizinininkai: S. Galkauskas, V. Karaliūnas, R. Krūvelis ir R. Kaminskas.

užėmė ketvirtą vietą. Lietuvos vyrai liko šešti.

TSRS čempionėmis tapo Ukrainos moterų ir vyrų komandos. Ukrainams atiteko ir pirmoji komandinė vieta.

DVIRATININKĖS—ŠAUNIAI PASIRODĖ!

Ši pavasari pažymėję Lietuvos dviračių sporto šešiasdešimtmetį, dviratininkai džiugina šios sporto šakos gerbėjus gražiais pasiekimais. Štai ir vėl, ši kartą iš Jerevano, kur vyko TSRS čempionato varžybos, atskriejo džiugi žinia: šalies čempionėmis merginų 25 km komandinėse lenktynėse, įvykdžiusios sporto meistrų normą, tapo panevėžietės A. Indreliūnaitė, F. Palaimaitė ir L. Trebaitė (35:00). Ir dar: moterų 50 km komandinėse lenktynėse panevėžietės L. Zilporytė ir S. Lizdenytė įvykdė TSRS tarptautinės klasės sporto meistrų normą.

KOLUMBIJA NERENGŠ PIRMENYBIŲ

Kolumbija atsisakė surengti 1986 metų pasaulio futbolo pirmenybių finalinio etapo varžybas. Apie tai per televiziją pranešė šalies prezidentas. Tokį sprendimą jis aiškina Kolumbijos finansiniais sunkumais. Dabar žodį, kuriai šaliai suteikti teisę tapti pasaulio futbolininkų forumo šeimininke, turi tarti Tarpautinė futbolo federacija.

Į ilinio čempionato rengėjų vaidmenį pretenduoja Brazilija, Kanada ir JAV.

Vytautas Grybauskas surinko informacinę medžiagą apie ŠALFAS-gą ir II-sias Pasaulio Lietuvių Sporto Žaidynes bendrajam II-ųjų Pasaulio Lietuvių Dienų leidiniui.

Vokietijos lietuviai lankosi Lietuvoje

Hamburgo liet. informacinis biuletenis praneša, kad šiais metais Lietuvoje lankėsi gan daug Vokietijos lietuvių.

Visi norėjo būti savo tėvų žemėje truputį ilgiau, bet negavo leidimo nuvykti į savo kaimą ar miestelį, kuriame gimė ar augo. Įvažiuojant sovietų muitininkai labai smulkiai tikrina ir neleidžia vienam žmogui paimti daugiau kaip du lagaminus. Kas turi daugiau, tas turi palikti muitinėje, kad sugrįždamas galėtų atsiimti ir atgal atgabenti.

Biuletenis perspėja, kad važiuojant į Lietuvą per Lenkiją nakties metu pasitaiko vagysčių. Miegantiems turistams ištraukiami pinigai ir kiti vertingesni dalykėliai. Į skundus niekas nekreipia dėmesio. Muitininkai nėra patenkinti, kai turistai parašo akte, kad jam buvo pavogta didesnė suma pinigų. Patartina keleiviams į Lietuvą važiuoti grupėmis ir labiau budėti, kad nenukentėtų nuo vagių.

Australijos lietuvių dienos ruošiamos 1982-1983 metų savaitėje. Tikimasi, kad atvyks iš Los Angeles, Cal. Spindulys, tautinių šokių grupė, vadovaujama Onos Razutienės. Šventė ruošiasi dalyvauti ir vietiniai chorai bei tautinių šokių grupės.

Tautinių šokių vadovų kursai ruošiami praversti Melbourne 1983 m. gegužės mėnesį. Šiuo reikalu tariamasi su JAV lietuvių Tautinių šokių institutu. Kursų ruošą rūpinasi J. Tamošiūnas, ALB krašto valdybos narys kultūros reikalams.

Sparčiai auganti milijoninė

LIETUVIŲ FEDERALINĖ KREDITO UNIJA

KASA

Yra geriausia ir patogiausia bankinė įstaiga visiems lietuviams.

- KASA už paprastas taupymo sąskaitas moka **9%**
- Už IRA pensijų indėlius KASA šiuo metu moka **13%**
- Už didelius ir mažus sertifikatus KASA moka kiek galima aukščiausius procentus.
- Visiems taupytojams KASA lengvomis sąlygomis suteikia visų rūšių paskolas.

—KIEKVIENO ASMENS INDĖLIAI KASOJE APDRAUSTI IKI 100,000 DOL.—

KASOS įstaiga veikia savaitės dienomis nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro, o penktadieniais iki 6 val. ir šeštadieniais iki 5 val. vak.

KASOS adresas: 86-01 114th Street, Richmond Hill, N. Y. 11418. Telefonas: [212] 441-6799

KASA kviečia visus jungtis į lietuvišką taupymo įstaigą.

ATIDARYTAS NAUJAS DANTŲ GYDymo CENTRAS

DR. DONATAS ALEKSANDRAVIČIUS, VEDĖJAS

Metro Dental Service, P. C.

116-06 MYRTLE AVENUE
RICHMOND HILL, N. Y. 11418

Prieinamos kainos, modernūs įrenginiai, patogus privažiavimas Jamaica ir Myrtle Ave. autobusais, atidarytas kasdien vakarais ir šeštadieniais.

SKAMBINTI: [212] 441-0909

Susitarti dėl laiko ir pasitikrinti kainas

Iš Vyčių 61 kp. veiklos

Lietuvos vyčių yra 44. Jie pasiryžę skaičių vis didinti.

Rugsėjo 11 vytės Marijos Kemežienės sodyboje, Wayne, N. J., surengta gegužinė. Buvo svečių iš Kearny, N. J., su savo klebonu Domininku Pocium. Piknikas davė ir pelną, daugiau tūkstantį dolerių. Pusę šio pelno paskyrė Šv. Kazimiero parapijai. Jie yra padarę nutarimą pusę visokių parengimų pelno skirti parapijos reikalams. Prie gegužinės įvairių darbu prisidėjo: Marija Kemežienė, Povilas ir Elena Trucilaukai, dr. E. Vadeika su žmona, Stela de Lasky, Konstancija Scheibelhut, Almantas ir Janė Meižiai, Motiejus ir Ona Balčiečiai, Alfredas Pristernikas, linksmindamas visus savo akordeono muzika, ir kiti.

Susirinkime rugsėjo 26 vyčiai išsirinko naują valdybą. Vytautas Rubonis, sėkmingai vadovavęs kuopai nuo pat jos atsikūrimo, t. y. nuo 1978, dėl studijų ir darbo universitete iš pirmininko pareigų pasitraukė, bet pasiliko valdyboje. Naują valdybą sudaro: Almantas Meižys—pirmininkas, dr. Edvardas—vicepirmininkas, Konstancija Scheibelhut—sekretorė, Povilas Trucilaukas—įždininkas, Vytautas Rubonis ir Janina Meižienė—valdybos nariai Lietuvos reikalams. Denise Balčietytė—kultūriniais reikalams, Antanas Masionis—ryšių ir spaudos reikalams. Klemensas Pralėika, Marija Kemežienė ir Gediminas Klimas išrinkti į kontrolės komisiją.

A. Masioniui pasiūlius, nutarta surengti Maironio minėjimą, pakviečiant T. Leonardą Andriekų, OFM, paskaityti paskaitą apie Maironį ir suorganizuoti Maironio religini poezijos skaitymą. Gruodžio 11 d. įvyks religinis susikaupimas, o gruodžio 12 d., sekmadienį Maironio minėjimas.

JAV LB-ės New Jersey apygardos trisdešimtmečio minėjime kalba apygardos pirmininkas Kazys Janckinas. Jono Urbono nuotr.

Lituanistinių mokyklų auklėtiniams konkursas

Siekdama, kad mūsų priaugančioji karta daugiau išsilintų ir okupanto atneštus sunkumus Lietuvoje, Amerikos Lietuvių Taryba lituanistinių mokyklų auklėtiniams skelbia rašinių apie padėtį okupuotoje Lietuvoje konkursą. Aukštesniųjų lituanistinių mokyklų auklėtiniai parinkta tema: "Žmogaus teisių ir sąžinės laisvės varžymai okupuotoje Lietuvoje", o pradžios lituanistinių mokyklų mokiniams tema: "Dabartinė padėtis okupuotoje Lietuvoje".

Premijoms paskirta \$1000. Mecenasas kun. J. Prunskis. Konkursui praveisti paprašyta LB Švietimo taryba. Tuo reikalu susitarta su jos vadovu mok. J. Plaču.

Įvairios žinios

HELLP draugija Hobarte, Australijoje, aštunti metai leidžia Baltic News anglų kalba biuletinį kas trys mėnesiai. Pateikiama žinių apie lietuvių, latvių ir estų persekiojimą. Biuletenis išsilaiko aukomis. Adresas: Baltic News, P.O. Box 272, Sandy Bay, Tas. 7005, Australia.

Dail. Leonas Urbonas, kurias Australijoje, prieš dešimtmetį išigijo Aro sodybą Mittagonge, New South Wales. Ji dabar yra tapusi meno galerija, įtraukta į lankytojų vietų sąrašą.

Dr. Algis Norvilas, psichologas iš Chicagos, Prisikėlimo parapijos parodų salė lapkričio 14, sekmadienį, 1 val. popiet Toronto, Ont. kalbės tema "Dvikalbiškumas ir vaikų auklėjimas". Rengia Prisikėlimo parapijos jaunų šeimų sekcija.

Dr. Anthony Petkėlis paskirtas Fairchild Control System bendrovės Manhattan Beach, Cal., prezidentu. Firma gamina dalis aviacijai ir erdvės tyrinėjimo aparatūrai. Į bendrovės prezidentus Petkėlis pakeltas iš vyriausiojo vedėjo pareigų. Anksčiau jis 19 metų dirbo Rockwell International firmoj. Inž. D. A. Petkėlis gimė Lietuvoje, į JAV imigravo 1949, vėliau baigė Tufts universitetą prie Bostono.

KASA TEBEAUGA

Lietuvių Kredito Unija KASA jau pasiekė šešis milijonus dolerių taupytojų kapitalo. Kai bankai mažina palūkanų procentus, KASA savo nariam tebemoka stebėtinai aukštus dividendus. Už IRA pensijų indėlius KASA duoda 13%, už paprastas taupymo knygutės sąskaitas 9%, o už taupymo sertifikatus visu procentu daugiau, negu kiti bankai. Padėdama savo nariam—taupytojams, KASA neužmiršta pagelbėti ir lietuvių kultūrinėms institucijoms. Šiomet KASA vėl paskyrė \$500. Maironio šeštadienei mokyklai ir \$100. Aušros Vartų parapijai New Yorke atgavinti. Reklamomis spaudoje, lietuviškose radijo valandėse ir parengimų programose KASA finansiškai padeda išlaikyti ir lietuvių tarpusavio ryšių judėjimą. Visi New Yorko ir apylinkių lietuviai kviečiami spiestis į lietuviškąją taupomąją KASĄ. Adresas: 86-01 114 St., Richmond Hill, N. Y. 11418. Tel.: 212 441-6799. KASOS darbo valandos: kiekvieną dieną nuo 9 ryto iki 9 vakaro, o penktadieniais ir šeštadieniais iki 5 val. vakaro.

Dr. Saulius Naujokaitis, kelerius metus dirbęs National Institutes of Health ligoninėje (prie Washingtono) moksliniuose tyrinėjimuose, Georgetown universitete medicinos mokyklos pakviestas vidaus ligų dėstytoju—assistant professor titulu. Universiteto ligoninėje dr. Naujokaitis turi ir savo kabinetą.

Vytautas Beleckas ir sūnus Jonas, sav. Winter Garden svetainės, 1883 Madison St., Ridgewood, N.Y. 11227. Telef. 821-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogomis. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radziūnas, savininkas

Mūsų specialybė lietuviška duona, pyragai vedybiniais ir kitokiems pokyliams.

Tel. 779-5156

43-04 JUNCTION BLVD., CORONA, QUEENS, N. Y. 11368

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visais reikalais kreipkitės į

John Orman Agency

REAL ESTATE & INSURANCE

PILDOMI MIESTO, VALSTYBĖS IR FEDERALINĖS VALDŽIOS MOKESČIŲ PAREIŠKIMAI.

Geriausias patarnavimas

110-04 JAMAICA AVE., RICHMOND HILL, N. Y. 11418
Telefonas: Virginia 6-1800

WALSH & CASSESE

FUNERAL HOME, INC.
104-38 JAMAICA AVENUE
RICHMOND HILL, N. Y. 11418
212-849-2775 212-843-4620

OUR CHAPELS CAN ACCOMMODATE 200 PERSONS.

PARKING ON PREMISES.

J. MATTHEW P. BALLAS FUNERAL HOME

MODERNI, VĖSINAMA KOPLYČIA

A. J. BALTON-BALTRŪNAS
LICENSED MANAGER AND NOTARY PUBLIC

660 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y. 11211
Tel. STagg 2-5043

Juozas Kavaliauskas

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Licensed Pennsylvania and New Jersey

1601 S. SECOND STREET, PHILADELPHIA, PA.
Telefonas DEwey 4-5136

VIENYBĖ

Muzikas Vytautas Strolia parengė idomų fonomontažą apie poetą Juozą Tysliavą jo 80 metų gimimo sukakties proga. Montaže apžvelgta poeto kūryba ir tai, kaip jo eilėraščiai buvo panaudoti muzikai. Įjungta eilė ištraukų iš plokštelių ir garsajuosčių. Fonomontažas perduotas per Romo Kezio vadovaujamą Laisvės Žiburio radijo programą sekmadienį, lapkričio 14.

Zigmas Juras, D. Britanijos Lietuvos Sąjungos pirmininkas, iš Londono, grįždamas iš Los Angeles, kur dalyvavo VLIKo suvažiavime, buvo keletui dienų sustojęs New Yorke. Čia jis aplankė savo pažįstamus, dalyvavo Vilniaus Aušros Vartų parapijos šventėje. Su juo kartu buvo atvykę ir jo dukra Virginija, kuri yra D. Britanijos Liet. Jaunimo Sąjungos pirmininkė.

Tarptautinė kalėdinė mugė įvyks gruodžio 11, šeštadienį, nuo 10 val. ryto iki 4 val. vak. Morris Museum of Arts & Sciences, Normandy Heights Rd., Morristown, N. J. 07961. Tarp įvairių tautybių mugėjų dalyvauja Lietuvos Moterų Klubų Federacija su lietuviška meno parodėle ir gintaro dirbiniais. Parodos metu įvairių tautų tautinių šokių grupės atliks tautinius šokius. Lietuviam atstovaus N. J. tautinių šokių grupė Liepsna, kuri šoks apie 11 val. ryto, Morris muziejaus salėj.

Aleksandras Stankevičius, jaunas muzikas Montrealyje vadovauja lietuvių chorui, tą chorą labai atjaunino, įvedė ir instrumentalistus. Šis ansamblis sudaro 50 asmenų. Jis gruodžio 4 koncertuoja Baltimore, Md. Grįždamas į Montrealį, sustos New Yorke ir gruodžio 5, sekmadienį, programą atliks Kultūros židiny, kur tuo metu bus paminėta Lietuvos Bendruomenės 30 metų sukaktis. Choras dainuos bendrai, paskui bus solo, dueto, trio, gros ir ansamblio instrumentalistai. Koncerto pradžia 2 val. popiet.

Naujų Metų sutikimo baliui rengti komitetas posėdžiavo spalio 27. Nuspręsta balių rengti Kultūros židiny. Renginio komiteto pirmininku išrinktas Bruno Sutkus. Šeiminkė—Eugenija Kezienė. Įėjimo mokestis \$20. Šokiams gros geras orkestras. Bus šalti užkandžiai ir karšta vakarienė. Vietas užsisakyti pas: Malviną Klivečkiene, Kazį Bačauską, Vandą Sutkuvienę, Marytę Šalinskiene.

Dr. Marytė ir Aleksandras Žemaičiai išvyko mėnesiui laiko atostogų į savo kondominiumą Riviera Beach, Fla. Į Leonia, N. J., grįš prieš Kalėdų šventės.

Dail. Česlovo Janušo jubiliejinė paroda, turėjusi įvykti šiemet, nukelta į 1983 metus. Paroda bus kovo 19-20 Kultūros Židinyje.

Vaidas iš iškilmingų pamaldų Aušros Vartų par. bažnyčioje, kuri ir vėl sugrįžo į lietuvių rankas.

Aušros Vartų parapijos šventė

Lapkričio 14 d., sekmadienį, Vilniaus Aušros Vartų parapija Manhattane atšventė savo titulinius atlaidus ir surengė vakarienę.

Mišios bažnyčioje buvo 1 val., koncelebruojant dešimčiai kunigų. Negalėjus vyskupui dalyvauti, jam atstovavo arkivyskupijos Pietų Manhattano vikaras J. Beaumont. 2 val. buvo iškilmingi mišparai prie išstatyto Švč. Sakramento. Juos laikė Apreiškimo par. klebonas kun. J. Pakalniškis, šioje bažnyčioje ir krikštytas, bet augęs ir kunigu išventintas Lietuvoje.

Per visas pamaldas giedojo Brooklyno Apreiškimo parapijos choras, vedamas muziko V. Ralio. Solo giedojo Mečys Razgaitis.

Žmonių buvo daug, ne tik parapijiečių, bet ir iš toliau atvažiuosiu; visi buvo spontaniškai susibūrę pasidžiaugti tuo faktu, kad parapija nesulikviduota, kaip buvo skel-džiami gandai.

Vakarienės metu į susirinkusius prabilo ir naujasis parapijos klebonas kun. Vytautas Palubinskas, šiom pareigom paskirtas nuo šių metų gegužės 15 d. Jis padėkojo visiems už tokį gausų atsilankymą ir už visokeriopą paramą. Dėkojo ir už vakarienės metu anksčiau taip pat metu parapijai įteiktas aukas.

Dvejus metus ši bažnyčia buvo administruojama svetimaučio kunigo. Buvo pavojus, kad parapija

gali būti sulikviduota, net ir nekilnojamas turtas jau buvo užparduotas. Daugelio lietuvių nenuilstamų pastangų dėka pavyko gauti lietuvi kunigą.

Ši parapijos šventė tad buvo kaip ir kokia padėkos ir džiaugsmo šventė, kad lietuvių pastangos ir darbas tapo apvainikuotas. Kai kurie veikėjai stebėjosi, kad toje šventėje dalyvavo ir asmenų, anksčiau norėjusių šią bažnyčią uždaryti. Bet gal ir gerai, kad ir tos "paklydusios avelės" pagaliau sugrįžo. A. S.

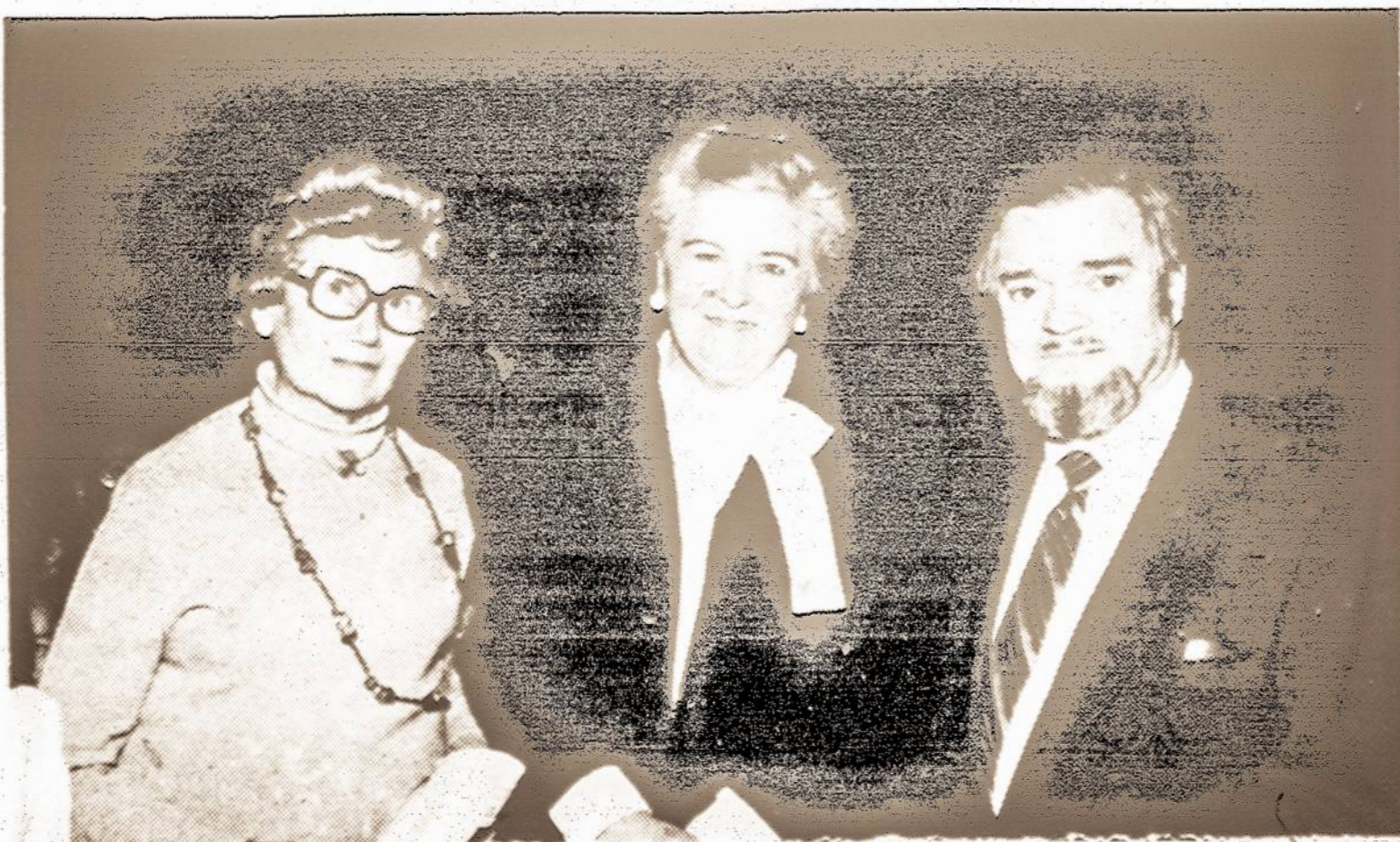
Irena ir Aleksandras Vakseliai buvo automobiliu išvykę į JAV LB tarybos sesijos posėdžius, St. Petersburg Beach, Fla. Nukeliaudami ir grįždami, aplankė įvairias Floridos vietas, kur gyvena lietuviai.

Mečys Razgaitis, solistas, lapkričio 11, ketvirtadienį, apie 9 val. ryto, važiuojantį Canarsie linija, ties De Kalb stotim užpuolė du juodukai ir norėjo apiplėšti, bet jis nepasidavė. Patraukė traukinyje pavojaus stabdžio rankeną. Traukinys sustojo. Užpuolikai pradėjo bėgti, vienas net išoko į kitą traukinį, sustojusi toje pačioje platformoje. Policija abu suėmė. Vienas užpuolikų buvo 14 metų, kitas 16 metų. M. Razgaitį apklausinėjo teismas ir policija.

Vienybė, 1982 m. lapkričio 15 d.

Kultūros židiny Grandinėlės koncerto rengėjų priėmimo. Iš k. į d. Zenonas Jurys, solistė Aldona Stempuzienė ir Laisvės Žiburio vedėjas Romas Kezys. Visos nuotraukos S. Narkėliūnaitės

"Grandinėlės" koncertu pasigrožėti buvo suvažiuavę svečių iš toli ir arti. Viduryje operos solistė Juozė Augaitytė, iš Philadelphijos, tarp newjersiečių poetės Kotrynos Grigaitytės ir muziko Vytauto Strolio.